

נוסח לא מתוקן

פרוטוקול מס' 265

מישיבת ועדה הכספיים

יום ב', ח' באדר א' החשמ"ו - 17.2.86, שעה 10.00

נ כ ח ו :

חברי הוועדה: א. ספירא - היו"ר

- א. אבוחצירא
- ז. אמיר
- נ. ארד
- י. ארידור
- י. ארצי
- מ. בר-און
- ג. גדות
- פ. גרופר
- א. ויינשטיין
- א. ורדיגר
- י. כהן
- י. מצא
- ע. סולודר
- ע. עלי
- י. צבן
- ח. רמון
- מ. שטרית
- ג. שפט
- ד. תיכון

- א. קרסנר - מזכיר הוועדה
- א. דמביץ - היועץ המשפטי לוועדה
- ס. אלחנני - יועצת כלכלית

מוזמנים:

- שר הפנים י. פרץ
- מנכ"ל משרד הפנים ח. קוברסקי
- (ש. שמש
- (צ. קהת
- (א. הכט
- (י. כהנא
- (י. סוויסה

הממונה על החקציבים א. פוגל

- ע. ארדמן
- י. אפרתי

(נגקבל ביום 3.3.86)

- 1177 -

ו. מדינה (- בנק ישראל
א. יעקבי)

מ. איזנברג

קצרנית:

סדר-היום:

חוק ההסדרים לשעת חירום במשק המדינה (תיקון),
התשמ"ו-1985

הצעת התקציב לשנת 1986 - משרד הפנים
עדכון התקציב לשנת הכספים 1985 - חדשים ינואר-מרס
הורדת הריבית במשק

חוק ההסדרים לשעת חירום במשק המדינה (תיקון), התשמ"ו-1986

היו"ר א. שפירא:

אני פותח את הישיבה.

חבר-הכנסת דן תיכון מבקש להוסיף הסתייגות לחוק ההסדרים לשעת
חירום במשק המדינה (תיקון), התשמ"ו-1985. אני מציע שנאשר לו להוסיף
הסתייגות ונבטל את ההחלטה מאתמול לחדש את הדיון בחוק.

הצעת היושב ראש לאפשר לחבר-הכנסת דן תיכון להוסיף
הסתייגות לחוק ההסדרים לשעת חירום במשק המדינה (תיקון),
התשמ"ו-1985 ולבטל את ההחלטה לחדש את הדיון בחוק נתקבלה

היו"ר א. שפירא:

אני מבקש להודיע, כי על-פי בקשת חבר-הכנסת תיכון, אשתדל להזמין
את נגיד בנק ישראל לשעה 12.30 לדיון על מדיניות בנק ישראל לגבי שער הריבית
במשק.

הצעת התקציב לשנת 1986 - משרד הפנים

היו"ר א. שפירא:

ועתה אנו עוברים לנושא המרכזי בישיבה זו:
הצעת התקציב לשנת 1986 - משרד הפנים.

אני מברך את שר הפנים להופעתו הראשונה בוועדת הכספים.

אנו נקיים את הדיון בתקציב משרד הפנים על-פי המתכונת הרגילה -
שר הפנים ימסור סקירה על תקציב משרדו.

בבקשה, אדוני שר הפנים.

שר הפנים י. פרץ:

כבוד היושב ראש, חברי ועדה נכבדים,
 חלפה עלינו במשרד הפנים שנה די קשה, ואולי מעבר לזה, בעקבות
 הקיצוצים שנגזרו עלינו כתוצאה מהמצב הכללי במשק עברו הרשויות המקומיות
 בישראל תקופה קשה. הן נדרשו לקיצוצים הן בתקציב והן בסעיפי כוח אדם,
 דבר שהכניס אותן למצוקה. אולם אף-על-פי-כן כבר בראשית דברי אני רואה
 לנכון לשבח את הסקטור הזה של הרשויות המקומיות בישראל, שכן נדמה לי שזה
 אחד הסקטורים היחידים שעמדו בקיצוצים שהממשלה דרשה מהם, אם בשיאי כוח
 אדם קצצנו כל המכסה בסדר גודל של 4000 תקנים, ואם בנושא סעיפי הפעולות
 קצצנו 12.5% ואם בסעיפי הסכר קצצנו 4%-5%, והרשויות המקומיות עמדו כמעט
 כולן בגזירות שהטלנו עליהן. ואף על פי כן, למרות הקשיים, הרשויות
 המקומיות החנהלו בצורה די נאותה.

היו רשויות מקומיות שכתוצאה מגרעונות מצטברים עמדו על סף מפולת,
 על סף קריסה. אבל במאמצייהם של אנשי המשרד, הצליח המשרד לתח זריקות
 עידוד לרשויות מקומיות על-מנת שלא תקרוסנה לגמרי.

יש מגזרים של הרשויות המקומיות שסבלו במיוחד והם ארבעה סקטורים:
 עיירות הפיתוח, המגזר הערבי, המגזר הדרוזי וישובים קטנים וחלשים בתוך
 המדינה. אלה 4 הסקטורים שסבלו במיוחד מבעיות תקציב השנה.

היו לנו הרבה מגעים עם האוצר, פגישות שלי עם שר האוצר, פגישות
 בין אנשי האוצר ואנשי המשרד, פגישות בנוכחות ראש הממשלה, שבהן תבענו
 כל הזמן החגיגות האוצר כדי לסייע לרשויות המקומיות. אני חייב לומר, לצערי,
 שהמאמצים הרבים שהשקענו כדי לקבל סיוע של האוצר, לא הניבו הרבה פירות.
 אבל מעט עזרה קבלנו.

קבלנו 18 מליון דולר להשלמת בסיס התקציב. פרט לזה קבלנו 15
 מליון דולר עבור רשויות מקומיות קטנות, כאשר 9 מליון דולר תוקצבו
 לעיירות הפיתוח, שדווחו על גרעון של 26 מליון דולר אצלן, לישובים חדשים
 שהגרעון שלהם הגיע ל-8 מליון דולר.

אנחנו בתהליכי השלמה של העברת 4,5 מליון דולר למגזר הערבי,
 שהגרעון המצטבר אצלם הוא 10 מליון דולר. קבלנו 4 מליון דולר למגזר הערבי
 ו-2 מליון דולר למגזר הדרוזי.

סיוע זה אמנם לא פתר את הבעייה, אבל אלה היו זריקות שמנעו את
 הקריסה של הרשויות המקומיות הללו.

כפי שכבר אמרתי, הרשויות המקומיות נדרשו לקיצוצים לא רק בשיאי
 כוח אדם אלא גם בסעיפי תקציב, בסעיפי פעולות, ב-12.5% ובסעיפי שכר
 ב-4%-5%. כל הקיצוצים האלה לא הטלנו על המגזר הערבי ולא על המגזר הדרוזי.
 אין זה סוד שקיים פער משמעותי בין מצבן של הרשויות המקומיות הערביות
 והדרוזיות ובין הרשויות המקומיות היהודיות בישראל. אין בכוחנו, ולא היה
 בכוחנו, לסגור את הפערים האלה, אבל נחנו דעתנו על הקטנת גודל הפער.
 לכן החלטנו שלא להטיל את הקיצוצים, הן בסעיפי התקציב והן בשיאי כוח
 אדם על המגזר הערבי והדרוזי. יתר על כן, התקציב של המגזר הדרוזי יקבל
 עוד 1,7 מליון דולר להרחבת בסיס התקציב. טוב, זה לא פתר את הבעייה שלהם.
 אבל זה ללא ספק נתן עידוד וכוח עמידה בקשיים שהרשויות המקומיות הללו
 עומדות בהן.

אשר לבעיות של כלל הרשויות המקומיות במדינת ישראל, יש ועדה מתמדת שמורכבת מנציגי האוצר, משרד הפנים והשלטון המקומי, שנפגשת מדי פעם על-מנת לבחון את המצב ברשויות המקומיות, ואני מקווה שבקרוב וועדה זו תגיש לנו המלצותיה.

לפני שאמסור פרטים על התקציב של השנה הבאה, אני חייב לומר משפט אחד של הערכה גדולה לאנשי משרד הפנים ובראשם למנכ"ל הנכבד, ידידי חיים קוברסקי, לידידי הכס ראש מינהל השלטון המקומי, למר שמס ולרחל גור, שאני יודע מקרוב שהם עשו השנה עבודה גדולה מאד. כל שנה הם עשו עבודה גדולה, אבל השנה הם נדרשו לעבודה מאומצת ומרוכזת. ואם הרשויות המקומיות בישראל לא קרסו השנה, זה הרבה בזכות הצוות הקטן הזה, שהוא בהחלט קטן, אבל צוות מסודר ומיומן והמסי ות שלו יכולה לסמס דוגמה. אני אינני חדל להתפעל מהמסירות שלהם ומהחריצות שלהם. החריצות שלהם היא יוצאת דופן.

ברשותכם, אמסור פרטים כלליים על התקציב של שנת הכספים הבאה עלינו לטובה. אני חייב לומר שאנו בויכוח מתמשך והולך ביחס לבסיס התקציב. חלק גדול מהבעיות של כלל הרשויות המקומיות בישראל ושל משרד הפנים נובע מבסיס התקציב שאינו ריאלי. ואנחנו כל הזמן בויכוח ובמו"מ עם האוצר על הרחבת בסיס התקציב.

לצערנו, נכון לשעה זו, לא קבלנו מה שסבורים היינו שאנחנו צריכים לקבל. כך שנגזר עלינו לעבור שנת כספים קשה כמו השנה שעברה.

אמסור פרטים על תקציב הרשויות המקומיות לשנת הכספים הבאה: התקציב הרגיל של הרשויות המקומיות לשנת הכספים 1986/1 מסתכם ב-1,642,000 שקלים חדשים. זהו התקציב המאושר.

היו"ר א. שפירא:

שהם 1,1 מיליארד דולר.

שר הפנים י. פרץ:

אפרט ממה מורכב התקציב הרגיל. התקציב הרגיל מורכב מסעיפי שכר המסתכמים ב-803 מליוני שקלים חדשים ומסעיפי פעולות המסתכמים ב-586 מליוני שקלים חדשים ומסעיף פרעון מלוות המסתכם ב-252 מליון שקלים חדשים. כל אלה מהווים את התקציב הרגיל.

מה הם מקורות המימון? - מארנונה כללית יכנסו השנה 31% מכלל התקציב. נדמה לי שזו ארנונה גבוהה שלא הייתה דוגמתה.

א. ורדיגר:

כמה זה היה בשנה השוטפת?

שר הפנים י. פרץ:

25%.

ע. סולודר:

זה כולל כל הרשויות המקומיות, היהודיות והערביות?

שר הפנים י. פרץ:

כן.

הולכת וגוברת מידת עצמאותן של הרשויות המקומיות. הגבייה העצמית הולכת ומעמיקה והחלוקה של הרשויות המקומיות בשלטון המרכזי הולכת ומצטמצמת,

וזו המגמה שהאוצר חותר אליה.

כפי שאמרתי מהארנונה הכללית יכנסו 31% שהם 509 מליון שקלים

חדשים. שאר ההכנסות העצמיות של הרשויות המקומיות ממים, ביוב, אגרות ורשיונות, יהוו 18% שהם 304 מליון שקלים חדשים. סך כל ההכנסות העצמיות של הרשויות המקומיות יגיעו ל-49%. כלומר, כ-50% מהתקציב של כלל הרשויות המקומיות יבואו מהכנסות עצמיות.

מהמשרדים היעודיים יכנסו 27%, והמשרדים היעודיים הם משרד החינוך והתרבות, משרד העבודה והרווחה ומשרד הבריאות, שהם 404 מליון שקלים חדשים.

מההכנסות המועברות שמעבירה הממשלה לרשויות המקומיות תמורת

מס רכוש, מס רכישה ואגרות כלי רכב, יכנסו 17% שהם 280 מליון שקלים חדשים.

מענק האזון - זה המענק שמשרד הפנים מעביר לרשויות המקומיות - יגיע ל-6%.

אני רואה לנכון לציין, שכבר הסנה היו 25 רשויות מקומיות שלא נזקקו כלל וכלל למענק של משרד הפנים.

היו"ר א. שפירא:

מי הן הרשויות המקומיות הללו?

שר הפנים י. פרץ:

תל-אביב, חיפה, בת-ים, גבעתיים ואחרות. אלו הן רשויות מקומיות וותיקות ומבוססות. הן כבר אינן מקבלות מענק איזון.

היו"ר א. שפירא:

העיר בני-ברק מקבלת?

שר הפנים י. פרץ:

לא הרבה, אבל עדיין מקבלת.

כפי שאמרתי מענק האיזון בשנה הבאה יהיה 6% לעומת 12% בשנה השוטפת.

אלה הם מקורות ההכנסה שיפרנסו את התקציב הרגיל.

כפי שכבר ציינתי, התקציב מבטא מגמת האוצר להקטין השתתפות

המדינה בתקציבי הרשויות המקומיות ובמקביל להגדיל את ההכנסות העצמיות של הרשויות המקומיות.

אני רוצה לציין, שרק לפני שנה עיריית תל-אביב הייתה במצב של משבר

והיום תל-אביב מצבה הכספית הוא איתן ויש לה אפרילו רזרבות, וכל זה מהכנסות עצמיות. זה רק מראה, שאם ראש העיר מנהל בצורה נכונה את נושאי עירו, ויודע לנהל גביה נכונה - ואני מקווה גם צודקת - הרי שאין שום סיבה שעיר גדולה לא תוכל לשאת את עצמה.

היום יש לנו על סדר-היום בעיית העיר באר-שבע, העיר באר-שבע

נמצאת על סף התמוטטות, ולא בצדק, שכן אילו ידעו ראשי העיר לנהל את עניניה נכונה, יש להם מספיק מקורות להביא את העיר למצב איתן. הזמנו את ראש עיריית באר-שבע ואמרנו לו את הדברים האלה. הבאנו לדוגמה את תל-אביב, שהייתה על סף התמוטטות ותוך שנה עברה מטרמפוזה והפכה להיות עיר איתנה.

מי שעקב אחרי הדברים שאמרתי עד עכשו, היה יכול לראות מגמות נוספות. המגמה הבולטת ביותר היא - המגמה של אי-תלות של הרשויות המקומיות בשלטון המרכזי. יש עוד מגמה: צד התשלומים שבחקציב גדל בשיעור ממוצע של 90% לעומת השנה שעברה, אבל לעומת זאת צד התקבולים גדול בשיעור גדול יותר, ואפרט.

הארנונה הכללית גדלה ב-170% לעומת 90% של צד התשלומים. יתר ההכנסות העצמיות גדלו ב-83%. המטרדים היעודים הגדילו את הסכומים שהם מעבירים ב-94% וההכנסות מהעברות גדלו ב-200%. מכל מקום צד התקבולים גדל יותר מאשר צד התשלומים. הנתונים הבולטים הם: הארנונה הכללית גדלה ב-170%.

ד. תיכון:

מה זה 170%?

שר הפנים י. פרץ:

בשנה השוטפת הארנונה הכללית היא 24%-25% מסך כל החקציבים של הרשויות המקומיות ובשנת הכספים הבאה תהווה הארנונה 31%. זה מראה על גידול של 170%.

א. ויינשטיין:

חקציב הרשויות המקומיות קטן במשהו?

שר הפנים י. פבץ:

כן, ב-21 מליון שקלים שהם 1.5%.

ד. תיכון:

עיקר הויכוח יהיה על העלאת הארנונה הכללית ב-170%. לכן הייתי מבקש לדעת, העלאת הארנונה ב-170% מה זה אומר מבחינה ריאלית.

שר הפנים י. פרץ:

170% אינם מבטאים העלאה ריאלית. זו העלאה מינואר 1985 עד ינואר

1986.

מ. בר-און:

מה היתה עליית המדד באותה תקופה?

שר הפנים י. פרץ:

170%.

ש. שמש:

אנחנו איננו יכולים ללכת מאפריל לאפריל, אנו הולכים מינואר לינואר, ועליית המדד מינואר לינואר היא 170%. מבחינה זו העלאת הארנונה ב-170% מסקפת עליית המדד.

שר הפנים י. פרץ:

הנתון הבולט הראשון בדו"ח שמסרתי הוא גידול הארנונה ב-170%. נתון בולט נוסף הוא המשקל של החקציב העצמי שכל רשות מקומית גובה. בשנה

הסוטפת סך כל ההכנסות העצמיות היוו 35% ואילו בשנה הבאה יהוו 49%.

נתון נוסף - מענק האזון שמשרד הפנים מעביר לרשויות המקומיות ירד ב-50%. בשנה שעברה היה המענק 12% מכלל התקציב ובשנה הבאה יהיה המענק רק 6%.

באשר לקיצוצים המתוכננים לשנה הבאה: בשנה שעברה קיצצנו שיאי כוח האדם ב-4,000 משרות. לשנה הבאה מתוכנן קיצוץ של עוד 875 משרות.

ג. שפט:

בשנה שעברה זה בוצע?

שר הפנים י. פרץ:

נדמה לי שהרשויות המקומיות הן הסקטור היחיד שביצע את הקיצוץ כמעט במלואו. עד סוף שנת התקציב יבוצע הקיצוץ במלואו.

בתקציב משרד הפנים קוצץ סכום של 21 מליון שקלים חדשים. זו תשובה לשאלתו של חבר-הכנסת ויינשטיין.

אלה הנתונים תלליים על התקציב לשנה הבאה. הייתי רוצה להוסיף עוד הערה או שתיים. אם עד עכשו דברי התמקדו במצבן של הרשויות המקומיות, הייתי רוצה לומר עוד מספר משפטים על מצבו של משרד הפנים. ידוע שמשרד הפנים הוא בעצם משרד קטן, וזאת בשעה שהוא אחד המטרדים המורכבים והמגוונים ביותר. משרד הפנים כולל יחידות שונות: מינהל השלטון המקומי, מרשם האוכלוסין, איכות הסביבה, שירותי חירום, כולל מל"ח ופס"ח, שירותי כבאות, רשיונות לכלי יריה ונושא הצנזורה. לצערי, תקציב המשרד הוא קטן, ואין בו כדי להתמודד עם ריבוי התפקידים. הבעיה היא לא רק בעייה של גודל התקציב, בעייה חמורה יותר היא בעיית כוח האדם במשרד.

יש לנו כמה אבסורדים במשרד. יש לנו יחידה שמטפלת בנושא העמותות.

לפני שנתיים היתה החלטה להעביר את כל האגודות העותומניות לעמחות, דבר המחייב שנוי מערכות גדול. וביחידה זו יש אדם אחד. ולכן יש סתימה - - -

ח. רמון:

ואין לו מזכירה שתדפיס מכתב.

שר הפנים י. פרץ:

ביחידה של המינהל המוניציפלי, הממונה על 60,000 עובדים, יש לנו 7 עובדים המטפלים בכל הנושא של הרשויות המקומיות. זה ממש גובל באבסורד ובחוסר החשבנות. ואנו מנצלים את יושרם ומסירותם של העובדים ומטילים עליהם עוד ועוד מטלות.

לכן אני רוצה להביע דרישתנו מחוייבת המציאות לבטל את הגזירה

של קיצוץ נוסף במשרד הפנים. בשנה שעברה קצצנו 47 משרות.

י. ארידור:

זו החלטת ממשלה?

שר הפנים י. פרץ:

כן.

י. ארידור:

אתה מציע שנצביע נגדה?

ח. רמון:

זה איננו המקרה הראשון.

שר הפנים י. פרץ:

כאשר בא שר הפנים לפני ועדת הכספים הוא מספר מה הבעיות של משרדו, בבחינת דאגה בלב איש יטחנה. יש בעיות.

י. ארידור:

על הבעיות אין ויכוח. השאלה היא אם אתה מציע לוועדה לתקן את העיוותים?

ח. רמון:

שר הפנים מופיע לפנינו בפעם הראשונה, חן לו שאנס.

שר הפנים י. פרץ:

עד כאן הדברים שרציתי לומר. אמרתי דברים יחסית די כלליים. במידה וחרצו פרטים, נמצאים כאן אנשי המשרד הבקיאיים ברזי המשרד והם ישיבו.

אני מודה על האזנה.

היו"ר א. שפירא:

אני מודה לשר הפנים, הרב פרץ, על סקירתו. אני רוצה להעלות את הנושא של יבנאל. הכנסת עומדת לחוקק חוק נגד הגזענות. אבל כל אלה הרוצים בחקיקת חוק זה והדוברים בשם הדמוקרטיה, ראו מעשה שהיה ביבנאל, שעוד לא היה כמותו, ומי שהיה חוזה מדינת היהודים, אם היו אומרים לו, שיעשה מעשה כזה במדינת היהודים, שלא יתנו לרב יהודי להתיישב במושבה במדינת היהודים, לא היה מאמין.

אני מציע להוריד שקל אחד מהתקציב של יבנאל, וזאת רק למען ידעו שלא יכולה להיות אנטישמיות במדינת ישראל. זה היה אקט אנטיסמי. אם היו עושים לערבי, היו מספיק דמוקרטים בבנין זה שהוא צועקים עד השמים. אני הייתי רוצה לדעת מה עשה משרד הפנים בנושא זה, שמרעיש את כל היהדות בעולם. אי אפשר להאמין שקרה דבר כזה במדינת ישראל.

אנו פותחים בדיון על סקירתו של שר הפנים. רשות הדיבור לחבר-הכנסת דן תיכון.

ד. תיכון:

אני רוצה להתרכז בנושא אחד - נושא הארנונה ברשויות המקומיות. אדוני שר הפנים, כאשר מדברים על העלאת הארנונה ב-170%, מדברים על ממוצע. לפני שבוע היה כאן מנכ"ל משרד הפנים ואנו הסבנו חשומת לבו למה שעלול לקרות אם תועלה הארנונה בשיעור ממוצע של 170%. מה שקורה בפועל הוא שהארנונות ברשויות המקומיות עלו במאות אחוזים, הנדמה שאין למשרד הפנים היכולת להגיד לרשויות המקומיות מה היא התקרה שמעברה לה אינם יכולים לעבור, וזה גורם לחסיסה בקרב החושבים. החושבים טוענים: אנו חיים בתקופת הקפאה במשק, הכל קפוא, למעט הארנונה העירונית.

אנו נעשה היום במליאת הכנסת נסיון להצר צעדיהן של הרשויות המקומיות. מאחר והנושא פרוץ, שהרי לא נקבעה תקרה, ומאפשרים לכל ראש רשות

רשות מקומית לעשות בנושא הארנונה כבתוך שלו, אנו ננקוט צעדים. הוגשה הסתייגות לחוק הסדרים לשעת חירום במשק המדינה, ויש להניח שהיא תתקבל, שתקבע תיקרה להעלאת הארנונה ברשויות המקומיות.

אני מציע שהמשרד יטול יזמה ויתקן עיוותים שכבר נוצרו, שהרי לא יעלה על הדעת, שבחקופת הקפאה במשק, יעשו ראשי העיריות בנושא הארנונה כבתוך שלהן. זה הדבר היחיד במדינה שעולה בשיעור של למעלה מ-170%. נראה לי שגם 170% זה גבוה מדי. ואינני יודע למה קולו של משרד הפנים אינו נשמע בנושא. אנו רוצים לשמוע מכם, אם יש בדעתכם להתערב בנושא או שאחם מסאירים לנו את המלאכה לעשות סדר בנושא. הסדר שאנו נעשה, חוששני שיביא להרעה במצבן של הרשויות המקומיות. לכן מוטב שאתם, הבקיאים בנושא, תקבעו תקרה להעלאת הארנונות ברשויות המקומיות.

ג. גרופר:

אדוני שר הפנים, את הארנונה מעלים ב-170% בכל הרשויות המקומיות בארץ, ברשויות מקומיות גדולות וברשויות מקומיות קטנות. אבל יש הבדל בין השירותים הניתנים לתושבים ברשויות מקומיות ובין השירותים הניתנים לתושבים ברשויות מקומיות גדולות, וההבדל הוא כהבדל בין יום ולילה. ואני שואל: האם אזרח הגר במקום קטן הוא אזרח סוג ב'? היום הוא אזרח סוג ב' ולא קשה להוכיח זאת.

ברשויות המקומיות התפתחה תופעה חדשה, שהיא תופעה טובה, אבל היא אינה שווה לכולם, והיא - גיוס כספים על-ידי ראשי הערים בחו"ל. אם יש ראש עיר מוכשר שמפתח קטרים עם קהילות יהודיות בתפוצות, הוא מצליח לגייס מליונים. עם ישראל רגיל לחיות על שנוור. גם במדינת היהודים חיים על שנוור. מה עושה מועצה קטנה שראשה אין לו הכישרים ואין לו הקטרים לגייס כספים בחו"ל? כך נראית הרשות המקומית שהוא עומד בראשה.

במקום קטן, שאין בו תעשייה, אין ממי לגבות מסים. בעיר גדולה גובים מיליארדים מהתעשייה. וכך קורה שבמקום קטן חיים למען המשכורת, כי לא יעלה הדעת שאנשים העובדים במועצה המקומית לא יקבלו משכורת.

ההבדל באיכות החיים בין עמוצה קטנה ובין עיר גדולה, הוא כהבדל בין יום ולילה. אם המועצה צריכה לדאוג רק למשכורות לעובדיה, אין נקיון ואין גינון ועל פיתוח אין סברים בכלל. והאזרחים המשלמים 200% ומה הם מקבלים?

מדוע צריך אדם החי במקום קטן להיות מופלה לרעה? אני פונה אליך,

אדוני השר - - -

שר הפנים י. פרץ:

אינני מבין מה אתה רוצה להציע.

פ. גרופר:

שמענו סקירה קצרה אבל ממצה של כבוד השר, ואנו יודעים שמחלקים את הכספים לרשויות המקומיות לפי קריטריונים שנקבעו בחוק או במשרד. אי אפשר לקבוע קריטריונים אחידים למקומות קטנים ולמקומות גדולים. אתם צריכים להביא בחשבון שמועצה מקומית קטנה מגייסת רק 10% מהתושבים, כי אין בה תעשייה. לכן צריך לשקול המשרד מה אפשר לעשות כדי להשוות איכות החיים במקומות קטנים לזו שבמקומות הגדולים, כי אחרת אנשים יברחו מהמקומות הקטנים.

יש בעייה של בתי-הספר והשירותים שניתנים על-ידו במקומות הקטנים. אני גר במקום ש-90% מתושביו הם עולים חדשים. עם קום המדינה היו במקום 160 נפש, והיום יש דור שני ושלישי, והישוב גדל. אבל מה קורה? הילדים אינם מקבלים אותה חמה חינוך שמקבלים במקומות הגדולים, בודאי לא

חוגים למוסיקה, מחול, וחוגים אחרים. אני חושב שאחם צריכים לעזור למקומות הקטנים, אחרת יגדלו הפערים בינם ובין המקומות הגדולים. הייתי רוצה לשמוע מה אתה חושב לעשות בענין זה, אדוני הכר.

שאלה אחת לגבי המועצות הערביות והדרוזיות. מי שמטייל בארץ רואה שם איכות חיים טובה. אבל מה המסים שהם משלמים? האם גם שם משלמים שיעור הארנונה שמשלמים במגזר היהודי? האם גם שם על כל חריגה של מטר בבנייה, מטילים קנסות ועושים מפשטים כמו במגזר היהודי? מה שנעשה במגזר הערבי והדרוזי בתחום הבנייה הבלתי-חוקית מוכרח להפסק. עשיתי תחקיר בנושא, זה משהו נוראי. במגזר היהודי יש ועדות בניה מקומיות, והן קנאיות מאד ומקפידות מאד. במגזר השני שום דבר. אם הפקרות, הפטרות לכולם.

ג. שפט:

אני רוצה לשאול מספר שאלות:

א. נמסר לי שהעזרה לשובים קטנים חדשים היא צולעת במקצה, כי ענין העברת אוכלוסיה ממקומות גדולים למקומות קטנים הוא בעייתי מבחינת הרישום. לכן יש מקומות קטנים שדברים אלמנטריים אינם מקבלים כביכול בגלל אי-גידול האוכלוסיה כאשר בפועל האוכלוסיה במקום גדלה. מה יש בדעת המשרד לעשות כדי לפתור בעיית הרישום על-מנת שהשובים הקטנים יקבלו את המגיע להם בהתאם לגידול האוכלוסיה?

ב. לגבי הקיצוצים בשיא כוח האדם, אמנם שמענו שהפיטורים שהוחלט עליהם בוצעו, אבל ידוע שיש לא רשות מקומית אחת ולא חמש שמאד לא יעילות, ואני שואל: האם יש לך מנגנון מספיק כדי לפקח על הרשויות המקומיות שיתייעלו ולא יוציאו הוצאות שאינן הכרחיות?

ג. ענין העלאת הארנונה. בחדשים האחרונים לא קבלתי פניות כל כך רבות על שום נושא, כפי שקבלתי בנושא הארנונה לגבי תושבים ולגבי עסקים על העלאת הארנונה מעבר ל-170%.

ד. אמרת שהיה גידול בהכנסות העצמאיות של הרשויות המקומיות מ-25% ל-31%. אני רוצה לדעת מה היה הגידול בהכנסות העצמאיות ברשויות המקומיות שבמגזר הערבי, כי באופן מיוחד השנה, כפי שראינו בוועדת המשנה, הוגדל התקציב לרשויות המקומיות הערביות והדרוזיות. אני רוצה לדעת האם גם ההכנסות העצמאיות עלו בהתאם.

שאלה אחת לגבי אי-ביצוע צווי ההריסה במגזר הערבי. אינני יודע מה דעתו של שר הפנים, אבל בכל אופן אי-ביצוע צווי ההריסה קשה לראות בו דומה לציבור. אלה שמרבים לדבר על דין ומשפט, צריכים לדעת שבמה שנעשה לגבי אי-ביצוע צווי ההריסה יש הרבה מקרים של איפה ואיפה. אינני מדבר על כל 6000 המקרים שהוצאו נגדם צווי הריסה, אבל יש מקרים שהוקמו מבנים על דרכים ראשיות ומקומות ציבור אחרים, ואי-ביצוע צווי ההריסה לגביהם לא היה מוצדק. מסרד הפנים היה צריך להתריע שאי-ביצוע צווי ההריסה מביא לרמיסת החוק.

ה. רמון:

אדוני שר הפנים, אחת שר חדש יחסי, אבל אחרי שנים ארוכות שכיחן בחפקיד זה אדם אחד, הייתי מצפה לרפורמה בחוק העיריות. החוק הקיים במדינת ישראל הוא חוק מנדטורי שהועתק מהודו, שם רצה השלטון לשמור בידיו את השליטה על הנייטבס. חוק העיריות שונה באנגליה ובמקומות אחרים, רק לא בישראל.

אם רוצים שמסרד הפנים או הממונים על המחוזות או השלטון המרכזי ינהלו את הרשויות המקומיות, צריך לבטל את הפחירות לרשויות המקומיות ולפזר את מועצות הערים. אבל אם רוצים לאפשר לאנשים לנהל את העניינים

על-פי בחירתם החפטיה, חייבים לבצע רפורמה ולהעביר סמכויות לשלטון המקומי. ומי שיחמוטט, יחמוטט לא מפני שמשרד הפנים אינו בסדר, אלא מפני שהוא מנהל את העיר לא בסדר, והחושבים יעשו אתו את החשבון.

הדוגמה של קניג היא הדוגמה הבולטת. אי אפשר היה להזיז אירע במחוז הצפון מבלי שמר קניג אישר. יכול להיות שהוא איש מוכשר - ואין זה חשוב אם הוא פעל טוב או לא - אבל עצם העובדה שאי אפשר היה לעשות דבר בלי אישורו - - -

פ. גרופר:

מדוע אתה מביא לדוגמה דוקא את מר קניג? מדוע אינך מביא לדוגמה את הממונה על מחוז תל-אביב?

ח. רמון:

הממונה על מחוז תל-אביב יש לו הרבה פחות מה לומר לגבי הנעשה על-ידי הרשויות המקומיות באזור.

פ. גרופר:

מר קניג היה איש טוב.

ח. רמון:

אם הוא איש כל-כך טוב וכל-כך מוכשר, נבטל את הבחירות בכל הצליל נבטל את השלטון המקומי בכל הגליל, ונשים ממונים. אי אפשר לשחק בנדמה לי. לא עולה על הדעת שלא ייעשה ולא כלום. ממסיכים ומשחקים את המשחק. בארצות-הברית, כאשר התמוטטה עיריית ניו-יורק, לא הלכו לשלטון המרכזי. אצלנו, כאשר מתמוטטים באים לממשלה ועושים הפגנה, ובצדק, כי יש עליהם ממונה והכל עושים בתיאום עם הממונה והממונה הוא נציג הממשלה.

נושא שני שאני מבקש להעלות הוא הנושא הקשור לוועדות בנין מחוזיות. אם מישהו רוצה לבנות, עליו לעבור דרך היסורים של הוועדה המחוזית. אם יש דבר שמונע פיתוח, אם יש דבר שמונע השקעות, זו הדרך שבה עובדות ועדות הבנין המחוזיות. אינני מדבר על ה"מאכערים" שחיים מזה, כי זה גובל בפלילים. זה מוסד שכל מטרתו לא לאשר תכניות. אפשר לא לאשר תוך חודש-חדשיים, אבל סוחבים אדם שנה-שנתיים ויותר. אני מכיר אנשים שרצו להשקיע, אבל רק בגלל הסחבת חזרו בהם. כאשר אין קריטריונים ואינך יודע למה לצפות, יש שני גורמים, שהחנאים של שניהם שווים, לאחד מאשרים ולשני - לא.

אני חושב שהגיע הזמן לרביזיה גם בנושא ועדות הבנייה המקומיות. אדם רוצה לבנות מרפסת, זה תהליך של שנה וחצי. אינני אומר שיחזרו לבנות כל מרפסת, אבל שיאשרו או ידחו בקשה תוך חודש. בוועדות המחוזיות מדובר בסדרי גודל של 5-6 שנים. למה?

הנושא השלישי - הבחירות. אני פונה בנושא זה בפעם האלף. לא ברור לי מדוע במדינה כמו באנגליה אפשר לקיים בחירות תוך שלושה שבועות מיום קבלת ההחלטה של הדרג הפוליטי על קיום הבחירות ובמדינת ישראל אי אפשר לקיים בחירות תוך 3-4 חדשים. כל ההסברים ששמעתי, היום, בסוף המאה העשרים, הם הסברים מגוחכים, שקריים, הייתי אומר.

היו"ר א. ספירא:

אתה רוצה בחירות?

ח. רמון:

אני רוצה שבמקרה שהמערכת הפוליטית רוצה לדחות בחירות, שהפקידות לא תהיה חנא דמסייע ולא תגיד: משרד הפנים אינו יכול להעריך תוך 4 שבועות, הוא זקוק לטשה חדשים. אף אחד אינו אומר שהוא רוצה לעשות "כלכלת בחירות", הוא אומר: המחשב אינו ערוך וצריך טשה חדשים.

אני מבקש שיבואו ויטבירו מדוע אי אפשר לקיים ספר בוחרים קבוע במדינת ישראל כדי שמרגע שהמערכת הפוליטית מחליטה על בחירות, תוך 3-4 שבועות מתקיימות הבחירות.

ז. אמיר:

לכנסת או לרשויות המקומיות?

ח. רמון:

לכנסת. לגבי הבחירות לרשויות המקומיות אינני מודאג, כי אף פעם לא רצו להקדים את הבחירות לרשויות המקומיות.

הנושא הרביעי שאני מבקש להעלות - הטילו עליכם להגיש הצעת חוק על מס על דירות פאר. יש לי חלקיקי מידע, שאתם אינכם רוצים בחוק, ומשרד האוצר אינו רוצה בחוק. יש לי תחושה שאתם אינכם רוצים בחוק. ואם אינכם רוצים בחוק מס על דירות פאר, שיבואו ויגידו. אינני מבין מדוע 6-8 חדשים לאחר שנחקבלה החלטת הממשלה, אין מקיימים אותה. לא רוצים חוק מס על דירות פאר, יבואו ויגידו. לא יתכן שכך יתייחסו להחלטת הממשלה, יש החלטת ממשלה, אז מה אם יש החלטת ממשלה.

שר הפנים י. פרץ:

אני אינני היושב ראש, אבל כל סגנון הדיבור שלך הוא תוקפני, השמצתי. יושב שר, תשנה את הסגנון שלך, תציג שאלותיך. אתה אנך צריך להתחרות בישיבת הממשלה.

היו"ר א. שפירא:

זה הגנון שלו.

ח. רמון:

אני יודע שמרוב דיבורים במתק-שפחים, בעיות אינן נפתרות.

שר הפנים י. פרץ:

אם תמשיך בסגנון כזה, אני קם והולך.

מ. בר-און:

אנחנו מכירים את חבר-הכנסת רמון לא מהיום, והוא מדבר יפה.

ח. רמון:

מצדי הוא יכול ללכת.

היו"ר א. שפירא:

חבר-הכנסת רמון - - -

ח. רמון:

אני מדבר לפי השקפתי. אני חושב שההסבר היחיד לכך ש-6-8 חדשים אין שום התקדמות בנושא חוק המס על דירות פאר הוא אי-הרצון להגיש חוק כזה.

א. אבוחצירא:

חוק זה קיים.

ח. רמון:

אדוני היושב ראש, פעם אחת בטנה יש דיון על משרד הפנים. אם טר הפנים רוצה שרק נברך את משרד הפנים, לא זו מטרת הדיון. יש לי בקורת על משרד הפנים ואני אדבר בסגנוני. לא אמרתי אף מלה על השר, דברתי על המשרד. האם אינני יכול להגיד, שאינני מבין מדוע במשך 6-8 חדשים אין מקיימים החלטת ממשלה ואין מגישים חוק מס על דירות פאר? אני אינני יכול להגיד שיש לי מידע ותחושה שאין רוצים בחוק זה.

היו"ר א. שפירא:

חבר-הכנסת רמון, אתה חוזר על כך שוב ושוב.

היו"ר ח. רמון:

אדוני היושב ראש, פעם בטנה יש דיון על משרד הפנים, וזה משרד המקיף 7 תחומים חשובים מאד. בכל מה שאמרתי עד עכשו לא פגעתי באף מלה בשר הפנים. יש לי בקורת על משרד הפנים. הערה אחת על הצנזורה. אני רוצה להבין את עמדת המשרד לגבי הצנזורה. כאשר נכנס השר לתפקידו, הוא רצה להעביר את הצנזורה למשרד אחר. אני נגד צנזורה על מחזות. לאחרונה החליטה הצנזורה לאסור הצגת "הו כלכחה". ואני חושב שזכותו של אדם מבוגר להחליט בעצמו מה לראות. זה מגוחך כאשר אנו שומעים שמוסד ארכאי כזה ימשיך להתקיים ויגיד לאנשים בגיל 18 מה לראות ומה לא.

היו"ר א. שפירא:

זו בוטה לעם ישראל.

ח. רמון:

גם אני חושב שזו הצגה שמי שילך לראותה, יזרוק כספו, אבל תן לו להחליט. אתה נותן לו להחליט מי ייבחר לכנסת.

שר הפנים י. פרץ:

תן לעם להחליט על סמים. אנשים מבוגרים, תן להם להחליט.

ח. רמון:

אנו איננו מדינה טוטליטארית, אנו מדינה חפשית, ואני מעדיף שניקח את הסיכונים הכרוכים בחופש על פני המסטר הטוטליטרי במדינות קומוניסטיות ופאשיסטיות. יש צורך להגן על קטינים, נגן על קטינים. כל השאר צריך להיות נחוץ להכרעתו של הציבור.

והנושא האחרון - השירותים שנותן משרד הפנים לקהל. אחד השירותים הוא - מתן דרכונים. יש מקומות שחל בהם שיפור בנושא זה. אבל עדיין לבוא למשרד הפנים בתל-אביב, במגדל-שלום, ולבזבז יומיים על קבלת דרכון, זה בלתי-נסבל.

ס. אלחנני:

בירושלים השירות נהדר.

ח. רמון:

יש מקומות שזה יותר טוב ויש מקומות שזה יותר רע. בתל-אביב זה הכי גרוע. אני חושב שאתם צריכים לחתור לכך, שהמערכת תהיה פחות מסורבלת, על-ידי שימוש בדואר. אין שום צורך שאדם יבוא ויגיש בקשה, אלא אדם ישלח בקשה בדואר ויקבל את הדרכון בדואר. אתה הולך למשרד הפנים

בחל-אביב, זה פשוט גיהנום, זה לא נעים, לא נוח, והכל סירבול ביוקרטי.

ע. סולודר:

אני רוצה לשאול על דו"ח ועדת זנבר, באיזו מידה משרד הפנים מקדם -
אח בכלל - יישום דו"ח ועדת זנבר.

שאלה שניה - אני חברה בוועדת המינה לענין הרשויות המקומיות.

ובוועדה זו אנו רואים בדרך כלל את המספרים הגדולים, לא את הפרטים. אחר-כך
באים אלינו הדים מכל מיני מקומות, ואני מוכרחה לומר שכח-הרע הוועדה אינני
מבינה את הדברים והם אינם מתיישבים בעיני. אם יש ועדת משנה של ועדת
הכספים לעוסקת בנושא של הרשויות המקומיות ורוצה לעשות את הדברים באחריות,
והיא מקדישה זמן לחלוקת התקציבים, היה חשוב שנקבל הסבר יותר מפורט על
הקריטריונים לחלוקת הכספים ואפילו שמות של מקומות. אילו אפשר היה להביא
לנו תמונה יותר מפורטת על הקריטריונים שלפיהם נעשית חלוקה כזו או אחרת
של הכספים, מעבר לקריטריונים כוללים, הדברים היו ברורים יותר.

אינני רוצה להכנס לנושא חוק התכנון והבנייה, כי זה נושא שאני

משתתפת בדיון עליו בוועדה אחרת. כאיש הצפון אני מבדילה בין המעורבות
של האחראי מטעם משרד הפנים ובין המעורבות של הממונה על המחוז, מר קניג.
לטעמי, כאיש הצפון וכמי שהיתה מזכירה של חנועה וגם של משק, הלוואי והיו
עוד ממונים כאלה. הרבה מאד נעזרנו בו, ואני מוצאה לנכון להסיר זאת.
עובדה היא שבין אלה שמקווים שקניג ישאר בחפקידו, יש מכל הקשת הפוליטית,
כולל אנשי מפ"ם.

מ. בר-און:

חבר-הכנסת צבן, מפ"ם צריכה לפשפש במעשיה.

ע. סולודר:

זו איננה החלטה של מפ"ם. יושב ראש המועצה האזורית הגליל
העליון - - -

שר הפנים י. פרץ:

היה אצלי ראש רשות מקומית איש מפ"ם שביקש להסאיר את מר קניג
בחפקידו.

ע. סולודר:

אני אומרת זאת כאיש המכיר את הדברים בשטח.

יש בגליל החחתון ישוב בשם מצד, שמטוס מה אינו מופיע ברשימות.
עד היום לא נכנס אליו דואר נע ועד היום לא זכה בכל הפטורים שזוכה
להם כל ישוב חדש. הוא נמצא ליד צומח-גולני, יושב על הקרקע קרוב לשלוש
יינים, והגיע הזמן שיכירו בו, הוא אינו ממזר.

דבר נוסף שאני רוצה לשאול, ולא לטס ניגוד: ישבתי במליאת הכנסת
כאשר השבת, אדוני השר, על שאילתה לגבי המקרה של גב' מילר. מאז שמעתי
על עוד ששה מקרים, שילדיה שהגיעו כיהודים לישראל, היו קטינים ברטומם
בתעודת הזהות. כל עוד קיים החוק כפי שהוא קיים, אינני יודעת מדוע
צריך הענין לעבור לבדיקה של בחי-דין רבניים. אני קראתי בעיון את תשובתך
לחבר-הכנסת צבן, ואני מוכרחה לומר שלא שוכנעתי.

שאלה נוספת - שמעתי שאתה עומד להקים ועדה נוספת שתבחן ענין שיעון הקיץ. הנושא היה בהרבה מאד ועדות. השנה הונהג שיעון קיץ ונדמה לי שהוכח שאפשר לחיות אתו. והייתי מצפה שהפעם יונהג שיעון הקיץ במועדו ולא נצטרך לעבור את מסלול הענויים שעברנו בעבר.

ועוד הערה, שלא הייתי מעירה אותה, אלמלי דבריו של יושב ראש הוועדה, שביקש את התערבות משרד בנושא יבנאל. שוב, זה אינו שאני חיייה בו. ביליתי קרוב לשעתיים ביבנאל ונפגשתי עם אנשים מכל הקשת הפוליטית. אני כמובן, אדוני היושב ראש, נגד גזענות מכל הסוגים, והתרעתי על כך לא פעם מעל במת הכנסת. אבל כאן מהות הדברים שונה; יבנאל היא מושבה חקלאית שקלטה הרבה עולים וחיייתה הרבה שנים במתחים בשל האוכלוסיות השונות שנקלטו בו, וסוף-סוף הגיעה אל המנוחה והנחלה. כאשר באים אליהם היום בהצעה להכניס למוטבה חצר של רב, שידוע בדיעותיו הקיצוניות ואשר הוציא ספר שיש בו הטמעה של צה"ל ושל הציונות, אומרים תושבי המקום: אנו רוצים לשמור על האופי החקלאי של המושבה.

אני חושבת שטוב היה אם הכנסת לא תעסוק בנושא זה. אבל אם הנושא יועלה בכנסת, יועלה הנושא של בני-ברק והיחס אל החילונים. יבנאל היא תוצר של המציאות שאנו חיים בה והחשש של תושבי המקום הוא, שהמושבה תהא חייבת לשנות אופיה החקלאי עקב כניסת החצר של הרב. יש שם אנשים מכל הקשת הפוליטית.

היו"ר א. שפירא:

יש שם אנשים מכל המפלגות?

ע. סולודר:

כן, ראש המועצה הוא איש הליכוד. הם גם נפגעו מספרו של הרב שהסמיץ את צה"ל ואת הציונות.

מ. בר-און:

אני אסתפק בשאלות והערות, חלקן בודאי ירמזו על בקורת. ראשית, נדמה לי שמן הדין שחאיר עינינו לגבי ההפגנה של הרשויות המקומיות בערי הפיתוח אתמול. הטענה המרכזית היתה שהן אינן מקבלות כספים שהוקצבו להם. כך שמענו ברדיו. מה עמדת המשרד לגבי הפגנה מרכזית כזאת? בירושלים יש נסיון לקיים מינהלות שכונתיות, בסך הכל כיוון שעל-פניו נראה חיובי. משרדך מופקד על אחד הדברים המשפיעים ביותר על האזרח, כי האזרח חי בשכונתו וברחובו יותר מאשר במדינה. לכן הייתי רוצה לשמוע מה עמדת המשרד לגבי ביזור השלטון, שנראה לי חיובי. יש ועדי שכונות, האם יש נטייה להגביר סמכויותיהם? מה עמדתכם לגבי הנושא של ביזור הרשויות המקומיות לתת רשויות?

היתה הצעה של פרופ' ידין המנוח לחלק את המדינה למחוזות; מטבעי יש לי התנגדות לזה, כי אנו איננו מדינה גדולה. אבל הייתי רוצה לשמוע - ואני מדבר על מדיניות לטווח ארוך - מה עמדתכם בנושא, גם זה של חלוקת הארץ למחוזות, וגם תת רשויות מקומיות.

בענין העמותות, נתקלתי במספר מקרים שבגלל צואר הכקבוק שאתה תיאר, אדוני השר, אגודות עותומניות אינן יכולות להרשם כעמותות. יש פה פירצה הקוראת לגנב. האם אין לקבוע סדרי עדיפויות שלפחות אותן אגודות שיש להן נגיעה בכספי צבור, יקבלו עדיפות ברישום?

שאלה אחת בענין תכניות המתאר, ואני רוצה להתמקד בנושא ספציפי - תכניות מתאר בכפרי הבדויים. כזכור, בגלל סיבה לאומית, היתה כוונה ליישב מחדש את הבדויים. למעשה זה היה תהליך בלתי-נמנע. אבל בגלל המדיניות הזאת

עברו לקיצוניות של ריכוז הבדויים בעיירות, שבגלל סיבות הסטוריות לא הצליחו לבצע את הדבר במלואו. ויש מצב ש-100 משפחות לא הצליחו להעביר. היו כמה מקרים כאלה ברומנה ובגליל. צריך לתת להם תכנית מתאר ולא להשאיר אותם במצב בלתי-נסבל שהם אינם פה ואינם פה. נדמה לי שהיה צריך להגיע למסקנה: ניסינו, לא כל הבדויים צריך לרכז, יהיו 100 משפחות בדויות שיחיו בכפר.

נושא נוסף - איכות הסביבה. בסך הכל נושא איכות הסביבה אינו נושא כל-כך לוחט כיום. יש לזה סיבה גיאוגרפית בישראל, כיוון הרוחות.

ד. תיכון:

בכל העולם הנושא נמצא בנסיגה.

מ. בר-און:

היית אתי באירופה ושמעת על היערות הניטעים שם. אני שואל על ענין ספציפי - האשפה המציפה את מדינת ישראל, ולא דוקא בתחומי הרשויות המקומיות, אלא בדרכים ראשית, על אם הדרך. הדבר מוזנח לחלוטין. דברתי עם אדם שלא היה בארץ שבע שנים, והוא נדהם. מה אפשר לעשות?

ע. סולודר:

יש חוק הנקיון.

מ. בר-און:

האם מבצעים את החוק?

מ. בר-און:

ועוד הערה בענין מרשם החושבים. נתקלתי במספר מקרים שבהם הבעייה, לפי החוק הקיים, היא יותר חטטנות של פקידים. מורה אחד של זוג עולים חדשים, שניהם יהודים כשרים, הם הורים כשרים, שהביאו תעודה מהסוכנות היהודית בהולנד שהם יהודים, ובכל זאת עכבו רישומם.

שר הפנים י. פרץ:

זה סודר.

מ. בר-און:

חדשים-שלושה עכבו רשומם. הרושם הוא שהפקידים כל-כך חוששים

מ"מיהו יהודי" - - -

היו"ר א. שפירא:

יש ממה לחשוש.

מ. בר-און:

אינני מדבר על החוק. אני מדבר על מקרים שהם במסגרת החוק. נדמה לי שיש מקום להקל ולא להיות חשדנים עד כדי כך.

הערה אחרונה בענין אחוד הרשויות המקומיות בגוש דן. לאחרונה נרגע הענין, אבל כל אחד מבין שזה היה טוב אלא שלא נתאפשר.

ואחרון-אחרון - מאגרי המידע. יש לכם מאגרי מידע על האזרחים במדינה. לאחרונה לא היה ברור אם אין גישה פתוחה מדי למאגרי המדע במסגרת

חוק שמירת הפרטיות. מה עמדתכם בעניין? האם אתם מקפידים על כך?

ז'ק אמיר:

אני רוצה לברך את שר הפנים על הופעתו הראשונה בוועדת הכנסת ואת עובדי משרד הפנים שאני מכיר אישית ומכיר את עבודתם הנאמנה והמסורה. אני חושב שהם עושים עבודתם בצורה יפה. וחבל שכל יתר משרדי הממשלה אינם מתייחסים לרשויות המקומיות כפי שמתייחס אליהן משרד הפנים, ואני כבר אינני נזקק להם, אינני ראש עיר. אני גם שמח שמר קוברסקי ממשיך בתפקידו ומברך אותו על מינויו של מר דנינו לממונה על מחוז הדרום.

הייתי רוצה לדעת מה היקף פטורי העובדים ברשויות המקומיות ובמיוחד בערי הפיתוח, כי יש החלטה לל ועדת העבודה והרווחה של הכנסות שלא לפטר עובדי רשויות מקומיות בערי הפיתוח כדי שלא להעמיק את האבטלה בהן.

לגבי הארנונות שהועלו לאחרונה, הייתי מבקש לדעת מדוע לא תשונה ההמדה של הארנונה, ובמקום ההצמדה למוד, תהיה הצמדה לתוספת היוקר המסלמת לעובדים. הצעה זו הצעתי גם לגבי הצמדת המסכנתאות.

הייתי רוצה לקבל מידע אם שדה התעופה נבטים כלול בתכנית המתאר הארצית של שדות התעופה.

כיצד נקבעים התקנים לרשויות המקומיות? האם אתם לוקחים בחשבון, שיש ריכוזיות גדולה בערים המרוחקות ממרכז הארץ, והן מטפלות גם בנושאים שבמרכז הארץ מטפלים בהם בהתנדבות?

הייתי מבקש לדעת מה עטחה ועדת השרים לעניין ירושלים, ומה בדעת השר לעשות כדי שתתפל ועדת שרים לעניין ערי הפיתוח.

מה עמדת המשרד לגבי הבחירות ברשויות המקומיות, האם הן צריכות להתקיים אחת לארבע שנים או אחת לחמש שנים?

ע. עלי:

החוק חוקן.

ז'ק אמיר:

התיקון הוא בגדר הוראת שעה.

כמו כן הייתי רוצה לדעת טיב הקשרים בין מינהל השלטון המקומי במשרד הפנים ובין הרשויות המקומיות. ואני שואל שאלה זו, כי אני מודאג מהיחס שבין החלק שנועד למשכורות ובין החלק שנועד לפעולות בתקציבי הרשויות המקומיות. לא תמיד הרשות המקומית היא הקובעת תנאי עבודתם של העובדים ותנאי יציאתם לפנסיה. הכל מתואם נעשה בתיאום עם משרד הפנים.

מה המצב לגבי הישוב ירוחם? האם יש בכוונתך, אדוני השר, למנות שם ועדה קרואה?

מה המצב הכספי של עיריית באר-שבע וכיצד משרד הפנים מתכוון להתמודד עם הבעייה?

הייתי מבקש לדעת, האם הקריטריונים לגבי מענקים החלים על המגזר היהודי חלים על המגזר הערבי ובמיוחד על המגזר הדרומי, ואני מדגיש את המגזר הדרוזי, כי בניו משרתים בצה"ל.

אני מבקש לדעת מה נעשה לגבי הבנייה הבלתי-חוקית בנגב, ואני מדבר לא רק על בניית צרימים אלא גם על בנייה קשה, לאחר שנבנו 4 עיירות לבדווים ועוד שלוש מתוכננות.

האם לא הגיע הזמן לנתק את הרשויות המקומיות ממרכז האוטומציה, כדי שכל רשות מקומית תעשה את עבודתה בנפרד, כי זה יהיה יותר יעיל?

מה על ייסוס דו"ח ועדת זנבר?

האם תאשרו ימי העבודה וההוצאות של עובדי הרשויות המקומיות שיצאו להפגין בירושלים? אם מכירים בכך לגבי ההנהלה, צריך להכיר בכך לגבי העובדים.

האם לא חשבתם לקבוע כתובת אחידה להוצאת מכרזים לכל הרשויות

המקומיות?

א. ורדיגר:

ראשית-כל אני מצטרף למברכים את השר וצוות משרדו העושה עבודה

חשובה.

אמנם דובר בנושא הארנונה, אבל היות ואני משמש כיושב ועדת מטנה

של ועדת הפנים ואיכות הסביבה לנושא הארנונה, אני רוצה להגיד שאני מהצד פניות גם מארגונים, גם מתעשיינים וגם מפרטים ומנציגי שכונות בכל הנושא של הארנונה. אני חושב שנושא זה פרוץ וכך לא ניתן יהיה להמשיך. בהופעות לספר שהופיע בפני ועדת המטנה יושב ראש השלטון המקומי, גם בתור יושב ראש השלטון המקומי ובמיוחד כראש העיר פתח-תקווה, ובכל הישיבות השתתף מר הכס ממשרד הפנים, התברר לנו שמה שקורה בפתח-תקווה, לא יכול להיות, ולא כל ראש עיר יכול לעשות בעירו כראות עיניו, ואין כוח בעולם שיכול להתערב, ואין כוח בעולם שיכול להעיר, וכך זה צריך להיות ולא אחרת.

אני חושב שלא יכול להיות שבתקופה שיש הקפאה מלאה בכל הנושאים הכלכליים, נושא זה יהיה פרוץ, כי יש פירצה שעדיין לא נמצא לה פתרון, ואני מקווה שנושא זה ימצא פתרון בקרוב.

ע. עלי:

אתה רוצה להגיד שראש עיר אינו יכול לעשות בעירו - - -

א. ורדיגר:

בודאי שאינו יכול לעשות מה שהוא רוצה. גם ראש הממשלה ושרים

אינם יכולים לעשות מה שהם רוצים. נולד זה מוכרח למצוא פתרון.

אני רוצה להתייחס לנושא של המועצות האזוריות. היתה כאן מסלחת

של ארגון המועצות האזוריות ובכו מרה על מצבם. הייתי רוצה לדעת מה נעשה בנושא זה.

כתושב ירושלים, אני רוצה לומר שבירושלים יש ראש עיר מוצלח ומוכשר. אני גר באזור שלפעמים אני מחבייש להביא אלי אורחים בטל הלכלוך והעזובה. האזור הוא צפון ירושלים, אזור השכונות החדריות שהן מקופחות והעירייה אינה דואגת ולא דאגה לחטתית במקום ואינה דואגת לנקיון השכונות. מי כאן בעל-הבית ואיך אנו יכולים לפתור את הבעייה.

י. מצא:

בעל-הבית הוא אותו ראש עיר שאמרת שהוא מוצלח ומוכשר.

א. ורדיגר:

יש עיריות שעקב המצוקה שהן נמצאות בה או מסיבות אחרות מחליטות

על מכירת רכוש העירייה. האם זה בסמכותן הבלעדית? האם כל עירייה יכולה למכור רכוש או לקנות רכוש בלי שיש פיקוח של משרד הפנים?

דובר כבר על הסחבת בוועדות בניין ערים, גם המקומיות וגם המחוזיות.

ובנושא זה יש התמרמרות רבה גם אצל קבלנים וגם אצל רוכשי דירות.

לפי החוק מקבלות הרשויות המקומיות 60% ממס שבח ושליש ממס רכישה שנגבה על-ידי המדינה, והם מועברים להן על-ידי מינהל הכנסות המדינה. יש תלונות שמינהל הכנסות המדינה או שר האוצר אינם מעבירים, או מעבירים באופן חלקי, הסכומים המגיעים לרשויות המקומיות, וסכומים אלה כלולים בתקציבי הרשויות המקומיות. מה עושה משרד הפנים בכדי לפתור בעייה זו?

י. מצא:

אדוני היושב ראש, כבוד השר, אני אומר דברי באופן טלגרפי, כי אני צריך להיות בוועדה לעניני בקורת המדינה.

מלה אחת לכבוד השר, ואני אומר זאת גם בברכה וגם בכנות: צריך לציין שמאז כניסתו של השר פרץ למשרד הפנים, הוסיף כבוד למשרד מבחינת הרוח שבה מתנהל המשרד.

מר ורדיגר, ראש העיר ירושלים הוא בעל-הבית, מבלי לציין לטוב או לרע, אבל אם העליח את השאלה - ירושלים היא עדיין אחת הערים הנקיות בארץ. לא ניכנס לויכוח איפה יש תשחית. אבל יש בעייה להגיע לשכונות הדתיות ולנקות אותן, ויש בעייה שלמקומות מסויימים לא נותנים להכנס.

הוזכר פה על-ידי חבר-הכנסת הנושא של מינהלות שכונתיות ופלכים. אני רוצה להזהיר את כבוד השר ממינהלות שכונתיות. אנחנו מדינה קטנה. צריך לתח עצמאות מבחינת ההתבטאות, אבל לא מבחינת ניהולית. בירושלים סכנה גדולה יש בתופעה שעלולה להתפתח, ואני קורא לך לבדוק את הנושא. אתה עלול למצוא את עצמך באחד הימים עם "בורו" בירושלים מבלי שרצית בזה, כפי שאמצא את עצמך עם כנסיה מורמונית. ואני מעלה את הנושא באורח טלגרפי. יש התפתחות מסויימת של מינהלות שכונתיות, ואני מציע לבדוק את הנושא מהאספקטים הפוליטיים העתידיים.

מ. בר-און:

לא חשבתי על כך. אבל זה נותן לי נימוק נוסף בעד הרעיון.

י. מצא:

אתה לא חשבת על כך?

באשר לארנונה הכללית, כבוד השר, הדברים עוברים את המידות, מה עוד שניתן למצוא רשויות מקומיות שהיעילות בהן לא מוצתה ואפשר לקשור את הדברים. עם זאת צריך להסתכל על הבעייה של רשויות מקומיות קטנות, שלא תתמונה, כי הארנונה בהן אינה מהווה מקור הכנסה.

הזכרתי את הכנסיה המורמונית. לא הזכרתי את הקופטים. באזורים רגישים צריך לתח את הדעת, שלא כל דיכפין יכול לשים יד, על-פי החלטת מועצת עיר זו או אחרת. מתחת לאף של כולנו, גם שלנו וגם שלכם במשרד הפנים, קרה מה שקרה עם הכנסיה המורמונית במקום הכי רגיש בירושלים. אילו הייתה קמה במקום אחר, איש לא היה נותן את הדעת על כך. אבל שהיא תקום על הר הצופים מול הר הבית? אני לא בדקתי את זה, אבל לפי חכנית המתאר של העיר ירושלים, אסורה בנייה שם. מאז יצאתי מעיריית ירושלים, אני מנסה שלא להכנס לתחומים שהייתי בהם, כדי שלא יתפרש שזה נעשה מתוך נקמנות. אבל הנה עכשו הולכת לקום כנסיה קופטית, ואני חושב שמשרד הפנים אינו

ער דיו . משרד הפנים יכול לקבוע תכנית מחאר לגבי מקומות אלה.

בנושא של מגעים עם אש"ף, פניתי לשר הפנים, כי לדעתי שר הפנים יכול לפעול בענין זה על-ידי ביטול דרכון או על-ידי השעיית דרכון. אינני רוצה להכנס לפרטי הפרטים, כי מאחר נדון בכנסת על חוק בענין איסור מגעים עם אש"ף.

יש הגירה מסיבית מתוך חברון לירושלים. זה מפר את האיזון בירושלים. הייתי רוצה לדעת איפה משרד הפנים ואיפה ועדת השרים לענין ירושלים? האם בהשראת משרד הפנים עושים צעדים למניעת הדבר?

ונקודה אחרונה - איצטדיון בירושלים. אני יודע שמשרד הפנים מתנגד לכך. אבל מה דעתו של משרד הפנים שיתן יד לאיצטדיון בירושלים מתוך התחייבות של כל הגורמים שמסחקי הכדורגל יתקיימי בימי חול? אני בדיעה שניהן להגיע לזה. אני בדיעה שבכך נמנע חילול שבת המוני הקיים היום בירושלים, בין אם בימק"א ובין אם במגרשים אחרים ובין אם על-ידי נסיעה אל מחוץ לירושלים, בו בזמן שיש איצטדיון בירושלים, האיצטדיון באוניברסיטה, שאפשר להכשיר אותו למסחקי כדורגל, אם משרד הפנים יסיר את התנגדותו.

י. צבן:

אדוני השר, אני מצטרף למברכים אותך על הדיון הראשון על תקציב משרדך, ברכה אישית. מבחינה פוליטית, אני יודע שדיון על התקציב, זה סבל רב.

יש לי שאלה אישית: היות וראיתי שהתרגשת מאד מדברי חבר-הכנסת רמון, כל הזמן אני שואל את עצמי: איך החזקת מעמד בישיבת הממשלה אתמול?

שר הפנים י. פרץ:

יטב על-ידי היועץ המשפטי ואני רציתי לעזוב ושאלתי, איך זה יתפרש. והוא נתן לי להבין שלא ייעשה כן.

מכובדי חבר-הכנסת רמון, אין לי התנגדות שתבקר אותנו, הפריע לי הסגנון. אני פתוח לבקורת, אבל הסגנון סוטה מהנקודה המרכזית והוא לא לגופם של דברים. לכן אם נפגעת מההערה שלי, אני מבקש סליחה.

ח. רמון:

אם נפגעת מהסגנון שלי, אדוני שר הפנים, אני מבקש סליחתך.

י. צבן:

חבר-הכנסת רמון שאל באופן תיאורטי, ואני שואל שאלה פשוטה: אם המערך יצליח להרגיז את הליכוד בשבוע הבא וילכו לבחירות, תוך כמה זמן יהיה אפשר לקיים בחירות?

שר הפנים י. פרץ:

אינני יכול לתת לך חשובה מדוייקת במקום.

י. צבן:

אני רציתי לראות את ספר תוצאות הבחירות שהתקיימו, עד כמה שזכור לי, לפני 21 חודש, והתפלאה לדעת שעד היום אין ספר תוצאות הבחירות לכנסת. אני שואל: מדוע זה צריך להיות כך, חולפת תקופה כל-כך ארוכה ועדיין אין ספר תוצאות הבחירות?

לגבי גובה הארנונה, אני שואל: האם החוק צריך או אינו צריך להגביל את הרשויות המקומיות בגובה הארנונה? כי התופעות שאנו עדים להן הן תופעות קשות ובמידה מסויימת לא מתקבלות על הדעת.

בכמה משרדים, בצד צמצום המנגנון, יש תופעה של מסירת עבודות לקבלנים, עבודות שבוצעו קודם על-ידי עובדי המשרד ותופעה של העסקת עובדים ארעיים. אני רוצה לשאול: באיזו מידה תופעות אלו קיימות במשרד הפנים; באיזו מידה בשנה האחרונה אתם מסרתם לקבלנים עבודות שלא נמסרו בעבר לקבלנים? באיזו מידה העסקתם עובדים ארעיים שלא העסיקתם קודם?

בהקשר לשאלות על הבורו, בזמנו היה מדובר על מחן מעמד משפטי לועדות שכונתיות. זה עלה במיוחד במסגרת פרויקט השכונות, והמחשבה הייתה דמוקרטיוזציה בשכונות, תהליך שהיה מלווה בגילויים של מעורבות של אנשי המקום בניהול ענייני עצמם, שיקבל מעמד חוקי. מה קורה בתחום זה?

לגבי בקורת החשבונות של הרשויות המקומיות, אני רואה שבשנה שעברה הוקצב לזה 636,000 שקלים והשנה 820 שקלים. הגידול הוא לא בהתאם לגידול הכללי של התקציב, אלא הרבה יותר קטן. האם זו תוצאה מכך שהבקורת הצליחה כל כך וכיסייתם את מרבית הרשויות המקומיות?

שאלה שניה - אתם עובדים עם 80 משרדים של רואי חשבון לצורך הבקורת. איך נעשית הבקורת של הבקורת? איך אתם יכולים להיות בטוחים, שאכן הכסף הרב שאתם משלמים למשרדים אלה נותן את התוצאות הטובות?

לגבי מענקים והשתתפות של משרד הפנים בתקציבי הרשויות המקומיות השונות, בטרם אני שואל שאלה ספציפית לגבי העדפות של ישובים ביהודה ושומרון, האם הן קיימות או לא, האם אתם מוכנים להניח על שולחן ועדת הכספים ועל שולחן הכנסת, מסמך תמציתי מובן לאדם אינטלגנטי מן הישוב, על-פי מה נקבעים הקריטריונים של מענקים לרשויות המקומיות, כאשר לכל מודל אתם מביאים דוגמה ממשית, נניח: עיר גובה כך וכך ואנו מוסיפים כך וכך. הוא הדין לגבי עיירות פיתוח, הוא הדין לגבי ישובים ביהודה ושומרון, ישוב ערבי וישוב דרוזי, כדי אחת משתיים: או לגלות שיש קריטריונים שהם שנויים במחלוקת, ואז נתווכח עליהם, או העדפות הנראות בעיני מישהו פסולות, נתווכח עליהן, או כדי להפריך את הטענות שיש כאן איפה ואיפה.

אדוני השר, בזמנו נקבעה ועדת מנכ"לים בראשותו של מר קוברסקי, לענין שירותי החירום.

ח. קוברסקי:

אנו הגשנו לראש הממשלה, כאשר מילא תפקיד שר הפנים, תזכיר ובו מודל התארגנות. אחר-כך הממשלה דנה והטילה על שר הפנים לעמוד בראש ועדה שרים במקום ראש הממשלה, ויש ועדת מנכ"לים בראשותו של מנכ"ל משרד ראש הממשלה.

י. צבן:

היות ואתם מופקדים על שירותי הכבאות ואיכות הסביבה ועל עוד תחומים, אני רוצה לדעת אם יש תזוזה ארגונית ממשית בהערכות לגבי הסכונים במפעלים, שלאחר מהם, פרוטרום, נחבקש לאשר עוד כספים?

בשירותי החירום העלייה בתקציב היא הרבה יותר קטנה מאשר העלייה הרגילה בתקציב. אני שואל: מה זה מבטא? האם מצב שירותי כיבוי האש הוא כל כך טוב? האם שירותי החירום הם במצב כל כך טוב?

יש בספר התקציב תכנית-אב לשטחי ארץ-ישראל, תסריטי התפתחות

אפשריים בעתיד. אני רוצה לדעת על מה מדובר, האם זה כולל את הבשן והגלעד? כאשר אתם אומרים "תכנית אב לשטחי ארץ ישראל", כמה אתם מקציבים לזה?

תסלח לי שאסיים בשתי שאלות בנימה עניינית שעלולה להתפרש כנימה בקורתית. בשאלתה שהזכירה חברת-הכנסת סולודר על הגב' שושנה מילר היתה שאלה שלא זכיתי לקבל תשובה עליה, ואני חוזר על השאלה: על בסיס איזו חוות דעת משפטית אתם נוהגים בפרשות אלו כפי שאתם נוהגים? אם היועץ המשפטי לא מספק לך את חוות הדעת הדרושה, אולי אפשר לעשות כאן קיצוץ בתקציב?

ושאלה אחרונה, אני מבקש לדעת, איך פועל ההסכם הקואליציוני בין ש"ס והמפד"ל לגבי הסדרים בין משרד הפנים ומשרד הדתות? איך זה פעל לפי דעתך עד עכשו, ואיך אתה מתייחס לנסיון שהיה בשבוע שעבר להעביר כספים ממשרד הפנים למשרד הדתות. אם תשמיע מחאה בנדון, נשמח לשמוע אותה, ואיך אתה רואה את תחזית ההתפתחות בין שני המשרדים בתקופה שאחרי הרוטציה?

א. ויינשטיין:

בשני דברים יש קונצנזוס בוועדה, בכבוד ובברכות לשר הפנים ובהתנגדות להעלאת הארנונה. משרד הפנים לא שיכנע שהרשויות המקומיות נוטלות חלק ממאמץ הכללי בכיוון של צמצום כפי שהמשק מחייב. אני מבין את חבר-הכנסת עלי שמבקש שהכנסת לא תתערב, אבל בכמה רשויות מקומיות הארנונות הן כאלה שהן חונקות את בעל המלאכה הקטן, את בעל המשרד הקטן, את היזם. איפה השליטה שלנו מבחינת ההכוונה בנושא זה? בעבר משרד הפנים נטל חלק רציני בתחום זה.

אנו עומדים להצביע היום במליאת הכנסת על קביעת גג לארנונות ברשויות המקומיות במסגרת הסתייגות שהוגשה לחוק הסדרים לשעת חירום במשק המדינה, ויהיה רוב להסתייגות זו.

מדוע אין בתקציב משרד הפנים תקנון הקובע כמה תקבל כל רשות מקומית? אנחנו רוצים שתיינה אמות מידה תקציביות. אנחנו יודעים שיש רשויות מקומיות שקבלו יותר ויש שקבלו פחות. אם ראש המועצה מקרוב הוא מקבל יותר. מדוע שלא יהיה תקנון ויהיו קריטריונים ונדע שמטולה מקבלת איכס ועפולה מקבלת זט. אם נלך בכיוון זה, נדע כמה מקבלת כל רשות מקומית.

אני חושב שיש טעם בבחינה מחודשת של חוק התכנון והבנייה. מגיע שר חדש למשרד שנוהל במשך שנים רבות - ואינני בא לבקר - על-ידי שר אחד, טבעי הדבר שיש מקום לבחינה של כמה תחומים. אני חושב שחוק התכנון והבנייה משפיע על חיי כל אחד מאתנו, וכדאי לבדוק מה ניתן לשפר בו.

נסודה אחרונה - אני רואה החלטות של מועצות ערים ומושבנות על פנסיות לעובדים בהן, החלטות המחייבות את העיר או המושבה מכאן ועד מאה ועשרים. יש כאן מקום פרוץ שכדאי היה לבחון אותו, כי בסופו של דבר זה פוגע באזרח, כי האזרח הוא המסלם.

מהי מדיניות המשרד לגבי כלי ירייה. אני קבלתי תלונה ממספר אנשים שהמדיניות אינה ברורה. יש טענה שהמדיניות לגבי החזקת כלי נשק בידי אזרחים צריכה להיות גמישה יותר.

י. כ. ה.:

אני מצטרף מכל לב לברכות לשר הפנים. אם היתה בישיבה זו סיטואציה שלא נעמה לחלק מאתנו, הרי על כך אפשר לומר: סגנונו של האדם כבודו. ולוואי וישיביל שר הפנים, הרב פרץ, להתמיד בסגנונו.

אני חושב שכל משרד ממסלתי, חשוב שישמור על האמינות שלו. זה משפיע על כלל המערכת. ניהול תקין ואמינות במערכות, חשובים ביותר. חשוב שהדבר ימצא את ביטויו גם במשרד הפנים. אני יודע שבזמנו היו תלונות לרשויות המקומיות על אי-העברת כספים במועד. אני יודע שמשרד הפנים בסדר מבחינה זו, הוא מעביר את המענקים בזמן. לעומת זאת המשרדים היעודיים, אינם מעבירים את הכספים בזמן. אני רוצה לדעת אם חל שיפור בנושא זה. אם לא חל שיפור והמשרדים היעודיים אינם מעבירים את הכספים בזמן, צריך לאנוס אותם לעשות זאת.

בנושא אי-ביצוע צווי הריסה של מבנים בלתי-חוקיים, לא יכול להיות ששר המשפטים יהיה הדובר היחיד שיגן על המערכת המשפטית. האחראי על נושא זה, לפחות כמו משרד המשפטים, הוא משרד הפנים, כי מדובר בחריגות בנייה. מדובר על 100-150 מקרים של בנייה בלתי חוקית במקומות המיועדים למבנים צבוריים. לא יתכן שבנושא זה לא ישמע קולו של שר הפנים ומשרדו, שגם יעמידו דברים על דיוקם, שלא מדובר באלפי מקרים אלא ב-150 מקרים.

אני חושב שמשרד הפנים והרשויות המקומיות תרמו להצלחת המדיניות הכלכלית. הרשויות המקומיות עשו מלאכה טובה בתחום הקיצוץ במשרות, ונעשה אצלן קיצוץ משמעותי בתקציב הפיתוח.

אני חושב שלכל רשות מקומית צריך להיות תקציב מאושר ואסור לאפשר לה לחרוג ממנו. ואז אפשר יהיה להגיד לעיריית תל-אביב: את אינך רשאים להעלות את הארנונה כראות עיניך על-מנת שתוכלו לבזבז כסף. אם יהיה תקציב מאושר לכל רשות מקומית, יהיה אפשר לקבוע תקרה לארנונה.

יש ישובים שהאוכלוסייה בהם גדלה. חייבים להגיד את האמת, ואין שתי אמתות. יש רק אמת אחת. במקום שיש גידול באוכלוסייה, צריך לתת לכך ביטוי בתקציב. יש ישובים ביהודה ושומרון שגדלו ב-80% ו-100% וצריך להיות לכך ביטוי תקציבי.

מאסימים כאילו כספים שהיו מיועדים לעיירות הפיתוח, הועברו

לישובים ביהודה ושומרון. זה אחד השקרים, ואינני יודע מדוע שרים חוזרים עליו. בוועדה זו אישרנו את חלוקת הסכומים. מתוך 10 מיליארד שקל לאריאל העברנו 100,000 שקל, לבקעת-הירדן 600,000 שקל, לגוש הציון 100,000 שקל, לרמת הגולן 100,000 שקל. לעומת זאת לשדרות העברנו 500,000 שקל, ליקנעם 300,000 שקל ועוד כהנה וכהנה. אם כך על מה הצעקה?

אלו סכומים שהעביר משרד הפנים. מדוע לא חצאו עם האמת ולא תאמרו זאת לשרים גד יעקבי ויעקב צור, שטוענים שהכספים שהיו מיועדים לערי הפיתוח "נשדדו" על-ידי ישובים ביהודה ושומרון? אני מצפה מכם שתפרסמו את רשימת הישובים והסכומים שקבלו, כי אז יחברר שלא כהצעקתה.

היו"ר א. שפירא:

אני הודעתי בתחילת הישיבה שהיום לא נסיים את הדיון בתקציב

משרד הפנים. נמשיך בו מחר בבקר מ-09.00 עד 11.30. לשעה 12.30 הזמנו את הממונה על התקציבים ואת מר ויקטור מדינא מבנק ישראל. לכן חברי הכנסת עובדי עלי, ארצי ואבוהצירא ידבר בישיבת הוועדה מחר.

ע. עלי:

מחר נשאל ומחר השר ישיב? אני מציע שתתן לכל אחד מאתנו 5 דקות, ומחר השר ישיב על השאלות.

היו"ר א. שפירא:

בבקשה, חבר-הכנסת עלי.

ע. עלי:

אני מצטרף לברכות ולמחמאות לשר הפנים, הרב פרץ, כי מי שעוסק בתחום הזה, כל המחמאות והברכות מגיעות לו.

אדוני השר, מה דעתך על אחד-רשויות מקומיות. לא נראה לי, שמדינת ישראל, שהיא בסך הכל שני רובעים של ניו-יורק, יהיו בה למעלה מ-200 רשויות מקומיות. מה ההגיון, לדוגמה, שקריית-חיים, קריית-מוצקין וקריית-ביאליק, שלייד חיפה, כל אחת מהן רשות מקומית על כל המשחמע מכך? מכאן תגובתי על רעיון ה"בורו" והרובעים והמינהלות השכונתיות וכל המשחמע מכך.

בנושא התקציב, אינני יודע אם כולם ערים לכך שיש ירידה מטמעותית במענק האזון, וזו הנקודה המרכזית. מענק האיזון ירד ב-12% נומינלית וב-50% ריאלית, וכל זה מטילים על הציבור בדרך של העלאת הארנונה, שעולה בצורה מדהימה. כאשר מדברים על העלאת הארנונה, צריך להבין שהגורם לכך הוא הירידה של מענק האזון בחמשים אחוז ריאלית. זה אינו בא בחשבון. אני מבקש כבר עכשו לרשות הסתייגות לנושא מענק האזון בתקציב משרד הפנים.

מה שמוצע בנושא העלאת הארנונות, אדוני השר, גזל איננו מלה קשה מדי להגדירו. לבוא ולהציע שנעלה את הארנונה ב-170% - ויש רשויות מקומיות שמחייבים אותן להעלות את הארנונה על מגורים ב-200% - אי אפשר להבין את זה.

השינוי המוצע בהצמדת הארנונה מקובל עלי, אבל לא לגבי שנת התקציב 1986. אין הגיון שהארנונה תחושב על-פי עליית המדד מינואר עד ינואר, כי אם אדם משלם את הארנונה מראש בחודש אפריל, הוא זוכה להנחה. מדד אפריל מתפרסם ב-15 במאי. בהתאם לעליית המדד מאפריל עד דצמבר, מוצדק להעלות את הארנונה ב-80%, אני מציע 100%, אבל לחייב את הרשויות המקומיות להעלות את הארנונה ב-170%, זה לא מתקבל על הדעת. אני מבקש שמנכ"ל המשרד בהנחיותיו לא יאלץ אותנו להעלות את הארנונה ב-170%, כי אין לזה כל הצדקה. אתם מכפילים את הארנונה דולרית ואני מתנגד לכך.

אני מתנגד להצעתו של חבר-הכנסת ורדיגר, שמשמעותה להפוך את השלטון המקומי לזנב של השלטון המרכזי. מה המשמעות של האוטונומיה, אם אין לרשות המקומית סמכות לגבי מסים?

המסים על השטחים החקלאיים שבאזורי הרשויות המקומיות, זו אחת הטענות הכי גדולות שקיימות במדינה. לא יתכן שכל סקטור במדינה יקבע את המסים שהוא ישלם. החקלאים במדינת ישראל קובעים את גובה מסיהם לרשות המקומית. תארו לעצמכם, שהסוחרים יקבעו את מסיהם ובעלי הבתים יקבעו את מסיהם? בעל קרקע של 10,000 דונם שלחין משלם פחות מבעל חנות מכולת. זו התוצאה של חוק מציק הקיים היום. אין הגיון שהחקלאים יקבעו את גובה המסים שהם ישלמו. אני חושב שהגיע הזמן לתקן זאת.

ע. סולודר:

צריך לדון על כך עם משרד החקלאות.

ע. עלי:

תקציבי הפיתוח של הרשויות המקומיות הם זעומים, ואני מזהיר: התשתית של הערים נהרסת.

חוק בניין ערים טעון בדיקה רצינית. יש תופעה חמורה שמחפתחת במדינה. הגענו לתרבות של כל דאליים גבר.

י. ארצי:

אני מצטרף לברכות לשר הפנים, שזו הפעם הראשונה שהוא מופיע בוועדה, ואני מדבר בפעם הראשונה כחבר ועדת הכספים בדיון על תקציב משרד הפנים, ולכן על שנינו לברך "שהחיינו".

הנושא הראשון שאני רוצה להעלות: דו"ח ועדת זנבר. דו"ח זה היה במשך שנים התקווה הגדולה של הרשויות המקומיות, כי הוא ממליץ על יצירת מקורות הכנסה לרשויות המקומיות והוא ממליץ על שיפור הדמוקרטיה ברשויות המקומיות והוא מבטא את האונופרסנליות בין ראש המועצה וראש הסירות. הוא קובע גם סל סירותים.

י. ארידור:

הוא קובע הזרמה תקציבית ללא פיקוח של המדינות התקציבית.

י. ארצי:

אבל יש בו גם דברים חיוביים.

הנושא השני שאני מבקש להעלות הוא - איכות הסביבה. באיזו מידה ערוך המשרד לבצע את חוק כנוביץ, שהיה בבחינת מהפכה בחשיבה בתחום איכות הסביבה במדינת ישראל? קם דור שנושא זה מתחיל להיות בשבילו נושא מרכזי. לכן הייתי רוצה לדעת מה ההתקדמות בתחום זה.

שאלתי הטלישית נוגעת לארגון הבחירות. האם משרד הפנים ערוך לבצע על-פי החלטת הכנסת בחירות מהירות המתפרסות לא על-פני משך זמן של 90 יום, אלא על-פני משך זמן קצר יותר?

יש מקום לבדיקה עונתית של חוק התכנון והבנייה, אפילו בדרך של הקמת ועדה צבורית לנושא. יש צורך בשינויים ותיקונים בחוק זה שמכביד מאד על חיי הרשויות המקומיות ועל חיי האזרחים.

שאלה אחרונה בנושא פמצום כוח האדם. מהו סך הכל צמצום המשרות ברשויות המקומיות? האם משרד הפנים בודק, האם כתוצאה מהצמצומים יש קושי או כפי ששמעתי מאחד מראשי הרשויות המקומיות, שכתוצאה מהצמצומים היעילות השתפרה?

ראיתי את השר בראשית דרכו ולאדו מנכ"ל המשרד, כאשר לפני שנה עמדנו במטברים כספיים ברשויות מקומיות גדולות וקטנות, בסקטור היהודי ובסקטור המיעוטים, ואני רוצה להביע מלוא הערכתי למאמץ שהוסקע כדי למצוא פתרונות מחבלים על הדעת למטברים החמורים. אפילו אם אנו עומדים עכשו לפני מטברים חדשים, אין להשוות מטברים אלה למטברים שפקדו את המדינה לפני שנה. ובענין זה צריך להגיד מלת הערכה לשר הפנים ומנכ"ל משרד הפנים ולכל הצוות של משרד הפנים.

א. אבוחצירא:

אני חושב שהבעייה המרכזית של משרד הפנים כרגע, עם כל ההערות הנכונות של חברי הכנסת, היא כיצד הרשויות המקומיות יכולות להחזיק מעמד ולא להגיע לסף התמוטטות לאור הקיצוצים בתקציב של משרד הפנים. כיוון שאני מאמין שהיום ניתן לעשות שינויים, ולכן אני משתתף היום בדיוק על תקציב משרד הפנים - בעבר לא האמנתי שניתן לעשות שינויים - אני רוצה להציע לשר הפנים להתמודד עם הרעיון של מחיקת החובות של הרשויות המקומיות. אני חושב שמשרד הפנים יכול להתמודד עם הרעיון של מחיקת חובות עד לטווח מסויים בנושאים מסויימים ומוגדרים. לדוגמה - חובות של רשות מקומיות הנובעים מהשקעות בבנייה מוסדות חינוך. הרי זו אותה קופה, ובסך-הכל מה שקורה הוא שהרשות המקומית מתמוטטת מפני שהיא צריכה להחזיר את החובות. אני יודע

שיהיו טיקפצו ויגידו א', ב' וג'. אני אינני מציע זאת לגבי חברות פרטיות
אני מציע זאת למשרד הפנים לגבי הרשויות המקומיות, כי הרשויות המקומיות
הן חלק מהקיום שלנו כמדינה. ורוב הכספים שהרשויות המקומיות חייבות באים
מכספים לאומיים. אינני מדבר על עיריית תל-אביב שלקחה הלוואות להקמת
הטיילת. אני חושב שרעיון זה אפשר להתמודד אתו, והוא לא יגרום להריסת
המערכת של גביית חובות.

באשר לנושא הארנונה, בניגוד לחבר-הכנסת עובדי עלי, אינני
חושב שכל ראש עיר יחליט על גובה הארנונה כרצונו. אני מציע במצב הקיים -
יכול להיות שכאשר נעבור את המצב הכלכלי הקשה, יהיה אפשר לשנות זאת -
שמשרד הפנים יקבע קריטריונים שונים לכל רשות מקומית בנושא הארנונה.
לא יכול להיות שבירוחם ישלמו ארנונה כמו בבאר-שבע או בירושלים, או
שבכל השונות בירושלים ישלמו ארנונה אחידה. אני מציע לכם לנקוט עמדה
ולקבוע את הקריטריונים. אחר-כך, מי שירצה לגור ברמת-גן ידע שהארנונה
ברמת-גן היא 500 דולר.

שאלה אחרונה בנושא צווי הריסה. יש אלפי אלפים של צווי הריסה
במדינת ישראל. חלקם קיימים 20-25 שנה. מה שקורה הוא שאתה שומע שצווי
הריסה מבצעים רק בטכונה אחת בתל-אביב, באותה שכונה פרובלמטית. אבל בתל-
אביב יש אלפי צווי הריסה, וכך גם ברשויות מקומיות אחרות. ואני אומר בגלוי:
הרשויות המקומיות אינן יכולות להתמודד עם זה. אני מציע למשרד הפנים להקים
ועדה שתעסוק בנושא, ויכול להיות שמתוך אותם אלפי צווי הריסה, בתיקון
זה או אחר, חלק יקבלו אישור ואלה שצריך להרוס, יהרסו בצורה מסודרת.
אבל להשאיר את צווי ההריסה על הנייר ולחזור ולהתריע על קיומם של אלפי
צווי הריסה, זה אינו בריא.

היו"ר א. שפירא:

המשך הדיון בחקציב משרד הפנים לשנת 1986 וחטובת השר - ביטיבת
הוועדה מחר בבקר.

עדכון התקציב לשנת הכספים 1985 - חדשים ינואר-מרס

היו"ר א. שפירא:

אנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום:
עדכון התקציב לשנת הכספים 1985 - חדשים ינואר-מרס.
דברי הסבר יביא הממונה על אגף התקציבים, מר פוגל.

א. פוגל:

למעשה, אנו מביאים את תכנית הצמיחה הראשונה.
העדכון המוצע הוא עדכון שאנו עושים מדי תקופה. העדכון הוא
טכני לחלוטין. הוא מתאים את מחירי התקציב בהתאם לטכר, האינפלציה, שער
החליפין ומדד תשומות הבנייה למציאות. התהליך הוא חלק מחוק יסודות התקציב.

ה. רמון:

אין שינוי? אין תוספת תקציב?

א. פוגל:

אין תוספת תקציב, אלא תיקון טכני.

ד. תיכוז:

א. פוגל:

תיקוני מחירים. בעקבות מה שכתוב בדברי ההסבר לא מתאפשרת תוספת ריאלית ולא מתבצע קיצוץ ריאלי.

אח העדכון האחרון עשינו בסוף יולי. בתום הרבעון השני לא הבאנו עדכון, כי מערכת המחירים התנהגה בהתאם לצפוי בסוף יולי, כך שבעדכון זה אנו מבטאים מה שקרה ברבעון השני והשלישי לעומת מחירי הרבעון הראשון.

ד. תיכון:

איך תוריד מינוס-1.3%?

א. פוגל:

אח השינוי במדד ינואר, שלכאורה היה בלתי-צפוי, לקחנו מראש בחשבון כי ראינו שמדד מחירי הדיור עלה עם המדד הכללי והנחנו שהתיכון יבוא בינואר. לא ידענו את עצמת התיכון. אנחנו נשארים באותם מקדמים.

ח. רמון:

יש קיזוז בשער החליפין ב-2.5% ובתשומות הבנייה ב-7%. בכמה גדל התקציב נומינלי?

א. פוגל:

באופן כללי, התקציב במחירים נומינליים, התקציב המעודכן לרבעון השני היה 30,6 מיליארד שקלים. לכן מחוספים 1.55 מיליארד שקלים, בערך 5%.

ח. רמון:

אתם מוסיפים 5% נומינלי?

א. פוגל:

כן. זה כולל גם עדכון של הסיוע האמריקאי למערכת הבטחון וכולל גם עדכון של עודפי הסיוע האמריקאי.

ח. רמון:

השכר הוא מרכיב כל-כך גדול, איך לו השפעה על העדכון?

א. פוגל:

לא היה שנוי לעומת מה שחזינו.

מ. בר-און:

מה התחזיות שלכם לגבי החדשים פברואר-מרץ?

א. פוגל:

אני מעדיף שלא להיות חזאי העתיד. אבל אינפלציה של חצי אחוז-אחוז לחודש בחדשים הבאים אינה סותרת את ההנחות שלנו.

מ. שטריח:

העדכון המוצע הונח על שולחן הוועדה רק היום.

א. קרשנר:

הוא מונח במזכירות הוועדה שבוע ימים והודענו לחברי הוועדה, שכל מי שרוצה, יכול לקבלו.

מ. שטריח:

יש לי הרבה הערות לעדכון המוצע, כי העלאה איננה באותו אחוז לגבי כל הסעיפים. אני מבקש זמן ללמוד את העדכון המוצע ולהציג שאלות. אני מתנגד להצבעה על העדכון המוצע היום, ואם היושב ראש יבקש לקיים את ההצבעה בישיבה זו, אני מודיע שאבקש התיעצות סיעתית.

היו"ר א. שפירא:

אני מודיע שהמטח הדיון וההצבעה על עדכון תקציב 1985 לחדשים
ינואר-מרס יהיו בישיבת הוועדה מחר.

הורדת הריבית במטחהיו"ר יא. שפירא:

אנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום:

הורדת הריבית במטח.

חבר-הכנסת תיכון ביקש להציג שאלה למר ויקטור מדינא על מדיניות
בנק ישראל לגבי הריבית במטח.

ד. תיכון:

מדד ינואר שפורסם ביום ששי האחרון ירד ב-1.3%. ובנק ישראל
הזדרז והחליט להוריד את הריבית באחוז אחד. ואני חשבתי שעלינו לשאול
את בנק ישראל, על יסוד מה נקבע להוריד את הריבית באחוז אחד? הויסות
המוניטרי נגמר לפני זמן רב, ואין צורך באמצעות שערי הריבית לווסת את
כמות הכסף שבידי הצבור. אם יש צורך בהמשך הויסות המוניטרי, כנראה
שהקיצוצים בתקציב לא מוצו.

על כל פנים, הייתי רוצה לשמוע על יסוד איזה שיקולים פעל בנק
ישראל כאשר החליט להוריד את הריבית באחוז אחד.

מ. שטרית:

אני רוצה להצטרף לשאלתו של חבר-הכנסת תיכון. קשה לי להבין
איך אפשר, ביחוד עכשו, כאשר אנו מתפארים שהצלחנו לבלום את האינפלציה,
לקיים ריבית שנתי של 100%-150%. זוהי ריבית שהייתי מגדיר אותה "שוד
לאור היום". אין לה הצדקה. לא רק שהיא מעמידה בסכנה של קיום את כל המטח
הפרטי - ואינני מדבר על המטח הציבורי, כי מה זה משנה אם רשות מקומית
חייבת לבנק כסף בריבית נמוכה של 13%? המדינה תדפיס כסף ותעבירו לבנק.
קשה לי להבין את המדיניות הזאת.

אני שואל את בנק ישראל: מדוע אינכם קובעים, בחנאי האינפלציה
היום, ריבית המקובלת בעולם - 8%-7%?

ח. רמון:

ריבית ה"ליבו" היא 8.5%.

מ. שטרית:

הריבית הריאלית בעולם נעה בין 7% ל-8%. הריבית הריאלית היא
הריבית שנקבעה פלוס המדד. עסקים ישראלים בארץ יכולים לגייס הון בעולם
בתנאים אלה, אבל אם יבואו לקבל אישור של בנק ישראל, לא יקבלו, ואם יקבלו,
יידרשו להוסיף את העמלה, ודבר זה גורם להרס עסקים. אין עסק שלא לקח
הלוואות בתקופת האינפלציה הגבוהה. בינתיים האינפלציה נעצרה וצריך לשנות
מטהו. אם לקחת הלוואה של מליון דולר לפני חמש שנים, אתה צריך לשלם היום
10 מליון דולר. זה גורם להרס עסקים. אם אנחנו רוצים לבנות איזה שהוא
סיכוי לצמיחה כלכלית, וקודם כל לקיום הקיים - - -

ד. תיכון:

כולם רוצים צמיחה, השאלה היא - מתי?

מ. שטריח:

אני מסכים אתך. הריבית צריכה להיות רביית הגיונית שאפשר לעמוד בה. אני מבקש לדעת מבנק ישראל מה ריבית החח"ד שגובים הבנקים.

היו"ר א. שפירא:

ריבית החח"ד היא 4.5% והריבית החריגה 7.5%.

י. ארידור:

ו-7.5% נוחנים 140% לשנה.

מ. שטריח:

מדוע מרשה בנק ישראל שוד כזה לאור היום של עסקים פרטיים? אני מציע שבסיכום הדיון נמליץ בפני בנק ישראל ושר האוצר להוריד את הריבית במשק לאחוז הגיוני וריאלי. עסקים קטנים מתו והיום עסקים גדולים מתחילים להתמוטט. אם נמשיך בכך, צריך להיות ברור לנו, שתהיה צמיחה כלכלית ולא יהיה מה להצמיח.

ח. רמון:

אלמלי המדיניות המוניטרית של בנק ישראל, למרות כל ההתקפות עליו מכל הכיוונים, התכנית הכלכלית לא היחה מצליחה כי ממשלת ישראל לא קצצה בחקציב כפי שהיתה צריכה לקצץ. לכן אם יש מקום לבוא בטענות, הרי זה לא אל בנק ישראל אלא אל ממשלת ישראל, שלא עמדה בקיצוצים. והלחצים עכשו הם לא לקצץ יותר אלא להוסיף על התקציב.

אני חושב שמי שסבור שאפשר היום לקיים מדיניות מוניטרית נורמלית, אינו אלא טועה. התכנית הכלכלית חתמוטט. אם תהיה ירידה דרסטית בריבית, כל הפיקוח על המחירים יחמוטט. יחחיל גל של קניות, כי אם הריבית נמוכה, אני אקנה. אם יש הקפאה ותהיה ריבית נמוכה, אנשים יקנו. רק הריבית ברמתה הנוכחית מחזיקה את המחירים. אם אני צריך מקרר ואני יודע שהריבית היא 90% לשנה, לא אקנה. אבל אם הריבית תהיה 20%, אקנה.

אני מציע להתייחס לא לריבית השולית, אלא לריבית הממוצעת. אנחנו רוצים להכריח את המפעלים לייצר לייצוא. אם יהיה שוק מקומי טוב, אף אחד לא יעשה ייצוא. לייצוא יש ריבית סופר-נמוכה. כמה היא?

ו. מדינה:

פחות מ-1%.

ח. רמון:

לייצוא הריבית היא כמו הריבית בעולם - - -

ו. מדינה:

פחות מאשר בעולם.

ח. רמון:

אינני רוצה להכנס לפרטים, מר ויקטור מדינה יעשה זאת יותר טוב. אבל אני חושב שאסור לרדת מהפריים של 20% לשנה. והפריים שקבע בנק ישראל הוא סביר. כל האסון הוא - וצר לי שהמפקחת על הבנקים, הגב' גליה מאור, אינה טורחת לבוא לדיונים אלה - - -

היו"ר א. שפירא:

היא לא הוזמנה.

ח. רמון:

לא יכול להיות שהפריים יהיה $1\frac{3}{4}\%$ והבנק יקבל 4% . הפריים בעולם הוא $8\%-9\%$. על זה מוסיפים $1\%-3\%-4\%$, וזה המון. אצלנו מכפילים את הפריים בחודש. ובנק ישראל עומד אין-אונים. והריבית החריגה היא 6% . והפער בין הריבית הדביטורית והריבית הקרדיטורית הוא עצום. החפ"ס אתה מקבל 30% על ג'בו, ו- 22% רגיל, והריבית על חשבונות עו"ש למקבלי שכר היא 3.5% , שהם 60% לשנה. ראו איזה פער 60% מול 30% . ואתם מספרים לי על מדיניות מוניטרית? הפיקוח על הבנקים הוא בידי משרד אחר? מר מדינה, אתה יושב כאן כנציג בנק ישראל, לכך אני פונה אליך, אם כי אתה אינך אחראי ישירות. ואנו יושבים כאן חסרי אונים מול הבנקים. בנק ישראל לא עומד בפני מערכת הבנקאות. כולנו חסרי אונים מול מערכת הבנקאות, והם עושים מה שהם רוצים. ומי שגורם להתמוטטות של המגזר העסקי, זו מערכת הבנקאות שנהנית מגיבוי של בנק ישראל.

היו"ר א. שפירא:

מר ויקטור מדינה, אני רוצה להביא לידיעתך: המשק הולך ומתחלס טוטלית. מחודש יולי 1985 עד סוף דצמבר התעטיה והחקלאות הכפילו את החובות. הריבית בחצי שנה היתה מעל 100% ריאלית והריבית הדולרית לא היתה פחות.

אני עברתי וניתחתי מאזנים של 20 חברות, - דברתי על כך אם שר האוצר בימים אלה - וראיתי שהגיעו לכך ששילמו ריאלית לדולר 8% ריבית.

י. ארידור:

אתה מדבר על הייצור המקומי או על ייצור לייצוא?

היו"ר א. שפירא:

אני מדבר על הייצור לשוק המקומי.

ה מאז יצאו חקנות החירום ב-1 ביולי, דברתי ארבע פעמים במליאת הכנסת, ואפטר לראות בפרוטוקול דברי הכנסת מה אמרתי על החמוטטות מפעלים. אני חוזר ואומר לפרוטוקול: כל מי שמכר על בסיס הדולר, הן לשוק המקומי והן לייצוא, מאז ה-1 ביולי 1985, כאשר הקפואו את הדולר, לגביו לא קיימת שחיקת שכר של הפועלים, אלא להפך, חל תיסוף בשכר בלי פייחות של המטבע. ואני יכול לתת ניתוח שבחצי השנה האחרונה לא רק שהשכר לא נשחק, אלא הוא עלה.

אני רוצה להביא לידיעתכם, כי בעת שהדולר נתחזק לעומת המטבעות האירופיים, כולם חבעו מהיצואנים למכור לארצות-הברית. מי ששמע לממשלה, לא קיבל שחיקת שכר, אלא להפך. אם הוא עבד 50% לשוק המקומי ו- 50% לייצוא, מצבו חמור, ובאמת יש מעט אנשים שיודעים זאת. יש הרבה מפעלים שהם בנקרוט והם אינם יודעים. רק מי ש"קומפיוטר מיינד" יודע זאת. אם זה היה בתקופתך, חבר-הכנסת ארידור, היו "הורגים" אותך. המחיר הוקפא, שכר אתה משלם יותר, וריבית טילמת ביולי 20% , באוגוסט 15% , בספטמבר $10\%-9\%$, באוקטובר התחילה הריבית לרדת.

ידוע שאני תומך בבנקים כל הזמן. אבל דבר אחד נכון אמר חבר-הכנסת

חיים רמון. בכל העולם לוקחים הבנקים עמלה, אבל לא עמלה בגובה העמלה שלוקחים הבנקים בישראל, ולא חשוב מהו הפריים.

המדינה יכולה לחיות בלי מסק? היות והממשלה לא היה לה כוח

ליצף בתקציב - והנגיד אמר לי שכמה שתקצף הממשלה בתקציב, תקבל הזרמה

למסק, והוא הוסיף: אני מודע לזה שהמסק עלול להתמוטט, אבל אינני יכול לתת בלי שיהיה קיצוץ בתקציב. מה שעלול לקרות הוא שהנחתה יצליח והחולה ימות.

א. שפירא

חבר-הכנסת צבן, אני יודע כמה מכאיב לך הדבר כאשר מפעל סוגר דלתותיו ועשרות עובדים יוצאים החוצה. כיוון שאתה לוקח את הדבר ללב, אתה צריך לראות את הדברים כהויותם ולא לעצום עיניים. אני מודיע לך, שעשרות אלפי עובדים יוצאים. אם ספיר המנוח היה חי היום - - -

י. ארידור:

זה היה גם ב-1966.

היו"ר א. שפירא:

רוב המפעלים עובדים עם הון קטן. ב"כספים" וב"הארץ" פורסם שמפעל "דלתא" שילם 62% ריבית על המחזור. מפעל שעושה מחזור של 50 מליון דולר, יש לו הון של 3 מליון דולר. אין לו בטחונות. כבר אי-אפשר לעזור לו, כי הסובסטנץ נאכל. אני מכיר מפעל שפנה למוסד מסויים וביקש 2 מליון דולר. אמר לו המוסד: אני אינני יכול לחת לך, אבל תפנה לבנק לאומי, ואני אעביר את הכסף לבנק לאומי, והם יתנו לך. אמר בעל המפעל: אי אפשר, אין לי בטחונות.

אני אומר לכם, רבותי, המשק בגסיסה. שחיקת שכר לגבי מי שמכר בדולרים, אינה קיימת. כך אמר גם יגאל נאמן מנכ"ל חדירן. להפך, הסכר עלה, ופיחות אין.

אין זה סוד, שחעטייה שעבדה 50% לשוק המקומי ו-50% לייצוא, בחקופת האינפלציה, היה לה מימון לייצוא. בעקבות נפילת המטבעת האירופאים, יצואנים עברו לייצוא לארצות-הברית. מה קורה היום? היום הוא קונה חמר גלם באירופה, מוכר בארצות הברית, מימון לייצוא אין לו. היצואן המייצא לאירופה, גם הוא נקבר, כי האירופים בגלל התחזקות המטבעות שלהם, אם אינם יכולים לעשות ייצוא, הם מוכרים באירופה ב-15% פחות, כי יש להם מלאים והם צריכים להפטר מהם. זה שחמט, והמפעלים מתמוטטים טוטלית.

מר ויקטור מדינה, היות ובנק ישראל אינו מוסד פוליטי, אני רוצה לומר לך: הבנקים לוקחים היום 4.5%. הפריים היום כמה הוא?

1. מדינה:

2.5%

היו"ר א. שפירא:

וריבית על חריגה 7%-6%. רבותי, זה בלתי-אפשרי.

מה קרה? הפסיקו את ההזרמה על חשבון הריסת המשק. קיצוץ בתקציב לא עשו. החליטו: למה לנו השרים לריב בינינו ולפרק את הקואליציה, לא נפרק, נעשה רוטציה, אבל נהרוס את המשק. הכסף שלא הוזרם נלקח מהציבור באר. ומס הכנסה משלמים על הפסדים. ואם יש למישהו כמה גרושים, עשו את חוק שטינברג רטרואקטיבי. ואתם תראו, עד סוף הקייץ - ואני לא אכתוב מכתבים כמך, חבר-הכנסת צבן - - -

י. צבן:

תכתוב.

היו"ר א. שפירא:

אני אינני מסוגל לכתוב עם כל כך הרבה "אם", " אם ואם".
 מר ויקטור מדינה, אם יש לך אדם חולה, יש לך אפשרות או לרפא
 אותו או להניח לו לגסוס. אני חויב שצריך לעשות הכל כדי לרפא אותו.

רשות הדיבור למר ויקטור מדינה.

ו. מדינה:

יש לי חוסר מזל עם ועדת הכספים, שהזמן המוקצב לי הוא חסר כל
 פרופורציה לזמן השאלות שמציגים חברי הוועדה. אני שומע שאלות במשך שעה
 ורבע וניתנות לי שלוש דקות להשיב. אני מצטער, אם היו נותנים לי להסביר
 את עצמי, הייתי יכול לספוך אור על המילכוד והמבוכה שאנו נמצאים בהם.

לגבי הריבית, מה עשינו וכמה הורדנו? לפי סקר של הפיקוח על הבנקים
 הריבית האפקטיבית היום היא סביב 5% חח"ד כולל כל העמלות והקצאה. נכון
 שיש שני סוגים של לקוחות, יש לקוחות שלגביהם זה פחות מ-5% ויש לקוחות
 שלגביהם זה יותר מ-5%.

אנחנו נקטנו במהלך שיש בו כדי להוריד את הריבית האפקטיבית
 הממוצעת על חח"ד מ-5% ל-4%. מ תהיה תמונת המצב לאחר הורדת הריבית ב-1%
 לגבי האשראי? הריבית על סל האשראי הכולל, מדד פלוס מטבע חוץ, תהיה
 4%.

היו"ר א. שפירא:

כמה לוקחים בעד ערבות בנקאית?

ו. מדינה:

אני אינני יודע. אני שומע שלוקחים עמלה של 5%-6%.

היו"ר א. שפירא:

מה הריבית הדולרית?

ו. מדינה:

היא נעה בסביבות ה-30%. וכאשר טער החליפין מוקפא, הריבית
 היא ריבית שקלית.

אחרי שנבצע את המהלך של הורדת הריבית ב-1%, ריבית חח"ד תהיה
 4%. הריבית על אשראי חפשי תהיה 5% והריבית על הסל החפשי והמכוון תהיה % .
 מי שעובד על שני הסוקים, המקומי והייצוא, יש לו האשראי הממוצע. מי שנוקק
 לאשראי חפשי, הריבית על האשראי החפשי תהיה 5%.

האם זו ריבית ריאלית? אם אתה מדבר על העלויות הריאליות של
 האשראי, צודק חבר-הכנסת ארידור, לוקחים את הריבית הנומינלית, לוקחים
 את האינפלציה, ומורידים. אם אתה מדבר על ריבית נומינלית, כי הציבור
 צורך ואינו יודע מה יהיה המדד, צריך לקחת ריבית נומינלית פחות ציפיות
 הציבור. כל אחד יעשה חשבון מה הציפיות.

י. ארידור:

אתם יודעים מה הציפיות?

ז. מדינה:

אני אומר דברים שיחזקו אותך - - -

י. ארידור:

זה יזיק לך.

ו. מדינה:

אם הייתי צריך להיות מודרך לפי מה שיזק לי... אני מרגיז את כל המשק. אין מגזר במשק שאני אינני מרגיז. אם אינני מזוכיסט, אני פועל לפי איזה דבר שאני מאמין בו.

אנחנו איננו מנהלים מדיניות מוניטרית בחוץ וקום. איננו מחליטים על מדיניות מוניטרית במנותק מהמדיניות הכלכלית של הממשלה. אני טוען שמה שאנו עושים, זה מה שנגזר עלינו לעשות כדי למלא תפקידנו בחוץ התכנית הכלכלית.

אני רוצה לטעון שאין שום מדינה שבתכנית של דיאנפליציה השתמשה בקיבוע שער החליפין בלי להגיע לריביות ריאליות. אפשר לקחת את הנסיון של אמריקה הלטינית. עשו שם הרבה נסיונות והלכו על חכנית דומה לתכנית שלנו, כאשר היה מרכיב של קיבוע השער, בלי ריביות ריאליות, נכשלה תכנית הדיאנפליציה. זה הצליח רק כאשר נקטו במדיניות מוניטרית עם ריביות גבוהות. ויש מחקר שיצא לאחרונה - - -

ד. חכיון:

אתה מתכוון למחקר של פיטר?

ו. מדינה:

כן. וזו אינה תיאוריה, זה ניסוי מעבדה.

אם היו נותנים לבנק ישראל דרגות חופט, אני מודיע: לא היינו בוחרים בתכנית שנותנת למדיניות המוניטרית תפקיד מרסן כל-כך חריף. אנחנו בהחלט חושבים שהמדיניות המוניטרית שלנו, הגם שהיא מסוגלת לפעול מהר ובעצמה רבה, והיא יכולה לדכא ביקושים של הסקטור הפרטי, החסרון שלה, שאי אפשר לסמוך עליה על-פני זמן בלי להביא לשימושים בסקטור העסקי. אבל זו לא מדיניות שהבנק המרכזי בחר בה באופן מנותק, אלא בחוץ הקומפלקס של המדיניות הכלכלית; כדי לתמוך ביציבות המחירים לא היתה ברירה אלא לנקוט במדיניות זו, כי בלעדיה היינו מסכנים את מאזן התשלומים של המדינה, וזה הוכח בניסוי מעבדה של מדינות אמריקה הלטינית שניסו לעשות זאת, בלי ריביות ריאליות.

בסיטואציה זו, באיזה טענריו ניתן היה לסמוך על ריסון מוניטרי ללא פגיעה במאזן התשלומים במדיניות של קיבוע שער? אם במסגרת קיצוץ הגרעון הממשלתי, היינו מקצצים את הגרעון על-ידי הורדה חריפה בהוצאות הממשלה, קרי בביקוש, ניתן היה לייצב את המחירים עם לחץ פחות חריף על הסקטור הפרטי.

י. ארידור:

אתה מתכוון לצמצום הקניות?

ו. מדינה:

אני מתכוון לצמצום קניות מוצרים ושירותים, כאשר השירותים הם שירותי עבודה.

י. ארידור:

כאשר עושים השוואה בין צמצום מוניטרי ובין צמצום תקציבי, אי אפשר להגיד שהצמצום המוניטרי מביא רק לתוצאות שליליות ואילו הצמצום התקציבי מביא רק לתוצאות חיוביות.

ו. מדינה:

הצמצום התקציבי הוא יותר מבוקר ואפשר לנווט אותו. הצמצום המוניטרי פועל בלי הבחנה.

מה שאמר חבר-הכנסת שטרית, שהריבית הריאלית במשק היא 100%-150%,

אינני יודע איך הוא הגיע לזה. אם הכוונה היא לנאלה, איך פירמות יכולות להתקיים בריבית ריאלית כזאת, אני אינני יודע איך מגיעים ל-100%-150%, כי מדובר על העלות הריאלית של האשראי והשפעתו על חטבון רווח והפסד של הפירמה. אם מדברים על כך חייבים לקחת את העלות הריאלית של סך כל האשראי שממנו נהנה הסקטור הפרטי. ועם כל הכבוד, לקחת את השוליים של ריבית חח"ד שהוא אשראי שולי, ולהתייחס אליו כאילו זה כל האשראי - - -

היו"ר א. שפירא:

אם אתה אומר שזה אינו מזיק היות וזה שולי, זו הטעות ביסודו.

ו. מדינה:

אני לא אמרתי שזה לא מזיק. אני אומר: מי שטוען שכל האשראי הכולל שצורך הסקטור הפרטי ניתן בריבית ריאלית של 100%-150%, צריך לבוא ולהוכיח איך פירמות מסחריות יכולות לתפקד יום אחד במצב זה, אלא אם כן הן פילנטרופיות, וזה איננו המצב.

י. צבן:

אדוני היושב ראש, הנושא שאנו דנים בו הוא נושא חשוב שצריך להקדיש לו יותר זמן מכפי שאנו יכולים להקדיש לו עכשו בסוף הישיבה.

ד. חיכוך:

אם מר ויקטור מדינה מופיע לבד, אין לנו תמונה מלאה. אני מציע שלהמשך הדיון תבוא המפקחת על הבנקים.

היו"ר א. שפירא:

כמה ריבית אתם לוקחים על דוקומנטים לייצוא?

ו. מדינה:

הבנקים לוקחים יורו, פלחם 2%.

היו"ר א. שפירא:

בכמה זה מסתכם?

ו. מדינה:

ב-10%.

היו"ר א. שפירא:

והליבור?

ו. מדינה:

זה בדיוק היורו.

היו"ר א. שפירא:

יצואן באירופה כאשר הוא לוקח הלוואה במרקים עם דוקומנטים, הריבית עולה לו 6%. הוא יכול לעשות רידיסקונט בבלגיה, בהולנד או בגרמניה, והוא מגיע ל-4.5% ריבית.

מי ילוקח הלוואה דולרית, אם הוא שולח לארצות-הברית ומפחד ליחק באירופה, עולה לו הריבית 8%.

ג. מדינה:

זו השוני היחיד בינינו ובין מערב אירופה? במערב אירופה תקציב המדינה מהווה אחוזים בודדים מ"העוגה" הלאומית, אצלנו הוא מהווה עשרות רבות של אחוזים.

היו"ר א. שפירא:

נמשיך בדיון זה מחר יחד עם המפקחת על הבנקים.

ג. מדינה:

לגבי עמלות הבנקים, אני מציע שהמפקחת על הבנקים תסביר את הקטר של הנושא עם החובות המסופקים.

היו"ר א. שפירא:

הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בטעה 14.05